

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASI
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

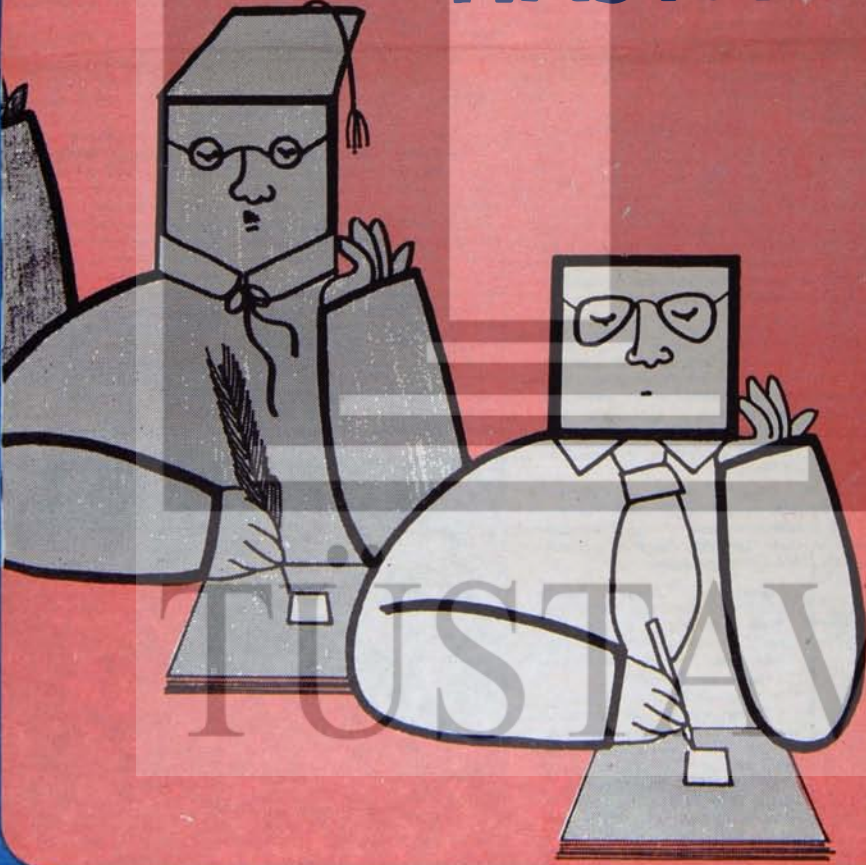
HAFTALIK SIYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

SAYI: 165 6 HAZİRAN 1978

FIYATI 5 TL

Aşamacılıkta
aşama

ŞABLONCULUK HASTALIĞI

Gençlik kesimi, sapık çizgilerin av alanı olamaz

Kısa bir süre önce kurulmasına karşın, hızlı bir gelişme süreci yaşayan Genç Öncü örgütü, aynı adı taşıyan bir dergi ile güçlü bir silaha daha kavuştu. Gençlik kesimindeki ideolojik bulanıklığa son vermede, tutarlı ve bilimsel ilkelere geniş kesimlere mal etmede, Genç Öncü'nün yayını hiç kuşkusuz önemli bir rol oynayacak.

Genç Öncü, ilk sayısı ile, diğer "gençlik" yayınları ile olan farkını açıkça ortaya koyuyor. Genç Öncü'nün sayfaları, baştan aşağı "siyasal çizgi" eleştirileri ile, gençliğin güncel sorunların kopuk söze "teorik" tartışmalar ile dolu değil. Genç Öncü'nün sayfalarında kültür sorunlarına, spora, genç işçilerin sorunlarına ilişkin özgün araştırmalar ve sohbetler bulmak mümkün. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye'de gençliğe yönelik sözde yayınlar arasında, Genç Öncü'nün gerçekten gençliğe yönelik tek yayın olduğu net vurgulamak gerekiyor.

GÖREV VE SORUMLULUKLAR

Genç Öncü, tutarlı ve sorumlu bir hareket olarak, Türkiye'de gençlik kesimini de kapsayan temel sorunun ne olduğunu saptayarak yola çıkıyor. Sorun, ne olduğu ihpen iyiyeye açığa çıkmaya başlayan CHP iktidarından doğul olarak hotsuzsuzluğa kapılacak geniş yığınların, faşist demagojinin ya da sorumsuz "devrim" vaatçilerinin tuzağında kurtarılmadığı. Bu tuzağın en belirgin olduğu gençlik kesiminde ise, görev hem daha yüküklü bembem de daha etelenebilir bir nitelik taşımaktadır.

Genç Öncü'nün ilk sayısında ilk yazı, "Yoğun Bir Dönemin Dışsündürdükleri" bu önemli soruna değiniyor. "İş-başındaki hükümet, işçi ve emekçilerin

Dağınıklık değil örgütlenme...

istemlerine çözüm getirmek lddiasıyla kurulmuş, ama geçen beş aylık süre içerisinde bayat pahalılığı, can güvenliği gibi can alıcı sorunlara bir çözüm görülmemiş, sorunlar daha da derinleşmiştir. Gerici faşist güçler bu durumdan, ellerindeki son derece geniş olanaklarla çok iyi bir şekilde faydalanmaktadır. Toplantı ve mitinglerine geniş yığınları toparlayabilmekteyler."

Genç Öncü'nün çalışma alanındaki gençlik kesiminde ise sorun hiç kuşkusuz dinamik, canlı ama çözümün ne olduğunu net olarak göremeyen yığınları hem faşist demagojinin, hem de devrim gezveleliğinin etkisinden kurtarabilmektedir. Bunların etkilerini aşgariye indirebilmektir. Bunun yolu ise hiç kuşkusuz, gençlik kesiminin tek tek tüm somut sorunlarını ele almak, bu sorunlardan hareketle bugünü ve yarın mücadelesini bedeflerini tanımlayabilmektir. Kitlelere açıklan kapının, bu somut sorunlardan başka yerde aranmayacağına bilen Genç Öncü, bu nedenle sayfalarında "devrim teorisi" gezveleğini değil, orta öğrenimdeki sorunlara, üniversitelere ilişkin yasalara, Yay-Kur'un dertlerine, spora da yer vermektedir.

İDEOLOJİK OLGUNLUK

Şunu da belirtmek gerekir ki, devrim gezveleği kadar, ideolojik olgunlukta, yeterlilikle bütünleşmeyen bir "somut sorun" merakı da tehlikeleri beraberinde getirecektir. Genç Öncü'nün ayırdedici yanı, soyut gezvelelik kadar, ideolojik olgunlukla bütünleşmeyen bir "somutculuk" hastalığına da sayıların kapatılmasını olmasdır.

Somut sorunların yanısıra, gençlik hareketlerinin geçimlerini değerlendirmesine, bugünkü sorunların saptanmasına ilişkin tutarlı çözümlerle de dergiye yer almaktadır. Somut sorunlar, bu çerçevede içinde ele alınmaktadır. Genç Öncü genel başkanı Abdurrahman Atalay geneldeki sorunu, ortaya şöyle koyuyor:

"Bugün gençlik içinde ilerici düşüncelere açık antifaşist, sömürü düzeninin değişmesini isteyen yığınlar çoğunluktadır. Örgütlülük düzeyi ise hiç te bu yaygınlıkla orantılı değildir."

Genel Başkan Atalay'ın yanısıra Genç Öncü İstanbul Şubesi örgütlenme sekreteri Zeki Tombak da gençlik kesimine bugün egemen olan dağınıklığı, göşizmin etkilerini değerlendiriyor. Zeki Tombak'ın önemli gözlemi şu:

"(Goşist kümelerin öğrendi kesimi içindeki etkinliklerinin) nedenini Türkiye'de işçi sınıfı hareketinin nesnel ve tarihsel koşullarında ve bir adım atarak politik hareketinin durumunda bulabiliriz. Altınıslara kadar olan bu boşluk öğrendi örgütlenmesinde de eksiklik yaratmıştır. Kalıcı geleceği olmayan, gerçek anlamda örgütlenmesinin olmadığı bu gençlik alanında kısa bir süre daha bu-

nun böyle gideceği gözüküyor."

ÇÖZÜM NEREDE?

Genç Öncü'nün sayfalarında, Ankara şube sekreteri Cihan Yiğün, sorunların ve sözü edilen darboğazın aşılması için zorunlu olan, çok açık ve yalın bir biçimde ortaya koyuyor. Cihan Yiğün'ün değerlendirmesi şu:

"Öğrenci örgütlerinin de, diğer demokratik kitle örgütlerinin de bir darboğazda buldukları gerçektir. Bu durumdan kurtulmanın yolu işçi sınıfının politik hareketinin öğrendi hareketine yaklaşımın öğrenci yığınları içinde daha geniş taraftar kazanması olacaktır."

Bir yığın örgütü olarak Genç Öncü, Türkiye'de ilerici hareketin sorunlarının harğı kıldın kırılması ile çözülebileceği konusunda nettir. Türkiye'de, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesine ilişkin çeşitli düzeydeki sorunların, son tahlilde işçi sınıfının politik hareketinin, sosyalizmin geniş yığınları ile etkilemesiyle çözüme ulaşabileceği Genç Öncü kadroları tarafından açıkça ortaya konmaktadır.

ÖĞRENCİ GENÇLİK KESİMİNDE SORUN

Genç Öncü sayfalarında, Umüt Buğdaycı'nın öğrenci hareketlerini ele alan yazısı da önemli değerlendirmeleri içermektedir.

Buğdaycı, öğrenci gençliğin sayısının hızla artışı, kapitalist düzenin değişen gereksinimleri ile açıklıyor. Buğdaycı'nın önemli bir değerlendirmesi de şu: Öğrenci sayısı hızla artıyor, bir kitle olarak öğrendiler toplumu gelişimini etkileyen bir kesim oluşturmuyorlar. Geçmişle karşılaştırıldığında, öğrencilerin sınıfsal kökenleri de değişikliğe uğruyor. Egemen sınıflar, bu kaçınılmaz gelişme karşısında, gençliğin sola yönelişini engellemek, dinamizmini köreltmek için eğitim kurumlarını daha

büyük ölçüde ve daha doğrudan bir güdümlü altına alıyor.

Buğdaycı'nın bu değerlendirmesinden hareketle, yline bir ikilemden söz edilebilir. Bir yandan somut sorunları, giderek artan kalabalığı ile öğrendi gençlik kesimi büyük bir ilerici birikimi barındırırken, öte yandan burjuvazinin eğitimi daha sıkı denetim altına alması sonucunda, bu birikim sapık akımlarla, faşist demagoji ile yanlış yerlere kanaliz edilme tehlikesi ile karşılaşıyor.

Öğrenci gençlik kesiminde, üzerine yürünmesi gereken idlemlerin başında bu geliyor. Hiç kuşkusuz çözüm, Cihan Yiğün'ün de belirttiği gibi, sosyalist hareketin geniş kesimler içinde taraftar kazanabilmesi.

GENÇ ÖNCÜ'NÜN GETİRDİĞİ SOLUK

Genç Öncü Genel Başkanı Atalay, sorunun bir başka boyutunu da şöyle koyuyor ortaya:

"Gençlik hareketinin, öncelikle öğrendi gençlik hareketinin hedefleri, kapsamı ve eylem biçimlerinin belirlenmesi önemlidir. Çünkü anti-faşist mücadele, ulti okullu faşistlere kavgada beceresiz indirilmiştir. Eğitimin (ilk, orta, lise, üniversite, Yay-Kur vs.) gerici yüzü öğrenci gençliğin örgütlenmesine konan ağır engeller unutulmuştur."

Genç Öncü, unutturulan, devrim gezveleliği adına arka planlara itilen canlı, somut sorunları bilince çıkarmak, bunların çözümünü için geniş gençlik yığınlarını seferber etmek amacıyla, Türkiye'de gençlik kesimindeki başboşluğun aşılmasının yolu, somut sorunların saptanmasında, somut hedefler için mücadeleden ve örgütlenmeden geçiyor.

Genç Öncü'ye örgütlenme sürecinin önemli bir silahı olarak bakıyoruz. Genç Öncü'leri, dergileri ile bu silahlı kullanma yetenek ve kararlılığında olduklarını sergiliyorlar. Genç Öncü'ye başarılar diler.

YURUYUŞ

Sahibi: Yürüyüş Y na Nihat SARGIN
Ment: Zeki KILIÇ & Yazı İşleri Müdürü: Metin CULHAOĞLU & Teknik Sekreter: Bülent ARTAMLI • Yönetim: Konur Sok. 15/B Kızılay - ANKARA Tel: 17 45 81 • İstanbul Bürosu: Piyerloti Cad. 21/3, Cemberitas - İSTANBUL Tel: 26 35 67 • Abone Kosulları: Yıllık 200, 6 aylık 100, TL. Avrupa, 6 Aylık: 250 TL., Yıllık: 500 TL., Amerika: 6 Aylık 325 TL., Yıllık: 650 TL., Avustralya - Japonya: 6 Aylık: 400 TL., Yıllık: 800 TL. • Posta Kodu: YÜRÜYÜŞ Dergisi 100234 • İlan Kosulları: Arka Kapak (Renkli) 15.000 TL., Arka Kapak (Siyah beyaz): 12.000 TL., İç sayfalarda sütun başlığı: 40 TL., Yayın İlanları: % 50 indirimlidir. • Başlık: Daily News Web Ofset Adresleri • Kapak: UĞUR OKMAN

Gençlik kesiminde anarşiye karşı...

AŞAMACILIKTA AŞAMA

METİN ÇULHAOĞLU

Sosyalizmi bilmek, sosyalizmi anlatmak, insanların tüm sorunlarını enine boyuna araştırıp bu sorunlara sosyalizmin getireceği çözümü sergilemek kolay iş değil. En başta örgüt, daha sonra yaratıcılık ve araştırmagerektiliyor. Sabırlı ve titiz bir çalışma gerektiriyor. Türkiye'de ileri hareket, bunu göze alamayan, gerekli yaratıcılık ve araştırmacıktan uzak, hele hele sabir ve titizlikten buca buca kaçan aydınlarla dolu. Böyleleri, kurtuluş reçetelerini kolaycılık ve kestirmecilikte arıyorlar. Sosyalizmi bilmemenin, sosyalizmi anlatmanın kısırlığını, sosyalizm öğrenme ve anlatma zamanını ertelerek örtmeye çalışıyorlar. Daha "kestirme" bir hedef bulup, sosyalizmi bu hedefin ötesine erteliyorlar.

Böyleleri için parti propagandası, partinin propagandasından ibaret. Partinin propagandasını, parti propagandası sanıyorlar. Açık bir nedeni var: Parti propagandası demek, sosyalizm propagandası demek. Sosyalizm propagandası yapamayanlar, parti propagandası da yapamazlar. Parti propagandası yapamayanlar, sosyalizm propagandası da yapamazlar. Kestirme yol olarak geriye partinin propagandası kalıyor. İdeolojik düzeydeki geriliği, kısırlığı ve kalıplılığı ile sivrilen çizgiler, sosyalizm propagandası yapamadıkları için, boşluğu kuru ve hamasi bir "gelecek" edebiyatı ile kapatacaklarını sanıyorlar.

Parti propagandasını, yani sosyalizm propagandasını partinin propagandası haline getirenlerin, bu niteliklerini tamamlayan, bu niteliklerinin doğal sonucu olan bir özellikleri daha var: İflah olmaz bir aşama merakı. Aşamaları çok seviyorlar. Aşamalı yapıyorlar. Ama ideolojik geriliğin batağında derinlere indikçe, aşama hastalığında aşama yaptıklarını kabul etmek gerek. Aynı öze sahip MDD'cilerin Cunta'dan beklediği "aşama"yı, bunlar CHP'den bekleyerek aşamacılıkta aşama yaptılar. 50 küsur yıllık aşama hastalığının en iflah olmaz türüne yakalandılar.

Aşama hastalığının bu türü, Türkiye'ye özgü olabilir. Ancak hastalığın kendisi Türkiye'ye özgü değil. Hastalık, hem tarihsel, hem de evrensel. Bu hastalığı tanıma elde büyük ipuçları var. İdeolojik plandaki ipuçlarını, 1917 Devriminden önce ve devrim sırasında Lenin, Troçki ve II. Enternasyonal oportünistleri arasındaki tartışmalar veriyor. Bu tartışmalar, demokrasi ile sosyalizm arasındaki ilişkilere, demokrasi mücadelesinin sosyalizmle oluşturduğu bütünlüğe ışık tutan tartışmalar. Tabii, anlatılanlar için, anlama yeteneği olanlar için.

Anlamayanlar ve anlama yeteneği olmayanlar için önemli bir karışıklık var. En basit deyim ile şöyle: Devrimin demokratik görevlerini demokratik devrim aşaması sanmak. Devrimin demokratik aşamasının zorunluluğundan hareketle, demokratik devrim aşamasının zorunluluğuna inanmak. Böyleleri, Lenin'in Troçki'ye karşı polemiklerini, burada ortaya koyduğu görüşleri "demokratik devrim aşamasının zorunluluğunu" kanıtlayan görüşler olarak ileri sürüyorlar. Türkiye'de burjuva demokratik devrimin esas olarak tamamladığını ileri sürülenlere sınıca yapıştırılan "Troçkist" etiketinin temelinde de bu ideolojik bulanıklık var.

Önce şu: Troçki'nin "ünahının özü, devrimin demokratik görevlerini görmeliktir gelmesinde yatıyor. Devrim, demokratik görevlerini tamamlamadan, "zorlama" ile sosyalizmin kuruluşuna geçmek demek, işçi sınıfını müttetiklerinden soyutlamak demek. İşçi sınıfının müttetiklerini eğitmek, yetiştirmek ve sosyalizme kazanmak için, demokratik görevlerin yerine getirilmesi zorunlu. Müttetikleri bir yana, işçi sınıfının kendisinin de, sosyalizmi kurmak için "demokrasi firınında pişmesi" gerekiyor. Troçki'nin günahı, bu zorunluluğu görmemesi.

Lenin'in Troçki'ye karşı polemiklerinin özünü kavrayamayanlar, aşama merakının kanıtı olarak Lenin'i gösteriyorlar. Demokratik dönüşümler gerçekleşmeden, sosyalist devrimin gündeme gelebileceği şartlarına Lenin'i

alet etmek, Lenin'e yapılacak en büyük saygısızlık. Bugün dünyanın her yerinde ve Türkiye'de, nesnel koşullardan kopuk ve soyut bir aşama merakına yakalananlar, bu saygısızlığı her gün yapıyorlar.

Şükretmek gerekir ki, Lenin'in polemikleri Troçki ile sınırlı kalmadı. Lenin, Troçki'nin uç fikirlerine bakıp oportünizm için malzeme arayan II. Enternasyonal dönemlerine karşı da mücadele verdi. Reformculuklarına, "reform olmadan sosyalist devrim de olmaz" kılıfını geçirmeye çalışan bu oportünistlere karşı, Troçkist ucu da unutmaksızın Lenin şunları söylüyor: "Belirli bir ülkenin işçilerinin, daha tek bir temel demokratik reform tam anlamıyla gerçekleşmemişken, burjuvaziye iktidardan alışı emteleri pekala mümkündür. Pek mümkün olmayan, tarihsel bir sınıf olarak proletaryanın en sağlam, en sarsılmaz demokrasi ruhu ile eğitilmeden burjuvaziye yenecek konuma gelebilmesidir." (Lenin, Toplu Eserler, cilt: 21, S: 408)

Günümüzün koşulları, günümüzde demokratik görevlerin de giderek anti-kapitalist bir nitelik kazanması, köhnemiş kurumları değil doğrudan doğruya sermayeyi hedef alması bir yana. Daha günümüzün bu özellikleri ortaya çıkmadan önce Lenin Troçkist uç ile "reform olmadan devrim olmaz" oportünizmi arasındaki sınırı çiziyor. Bu sırada bilimsel sosyalizm yatıyor. Solda Troçkizm, sağda oportünizm yer alıyor.

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Böran, Türkiye'de bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesinin bütünlüğünü vurgularken demokratik dönüşümlerin, sosyalist mücadele "yolunda ilerlerken" gerçekleşecek dönüşümler olduğunu vurguluyor. Bundan 57 yıl önce Lenin, Ekim Devrimi'nin dördüncü yıldönümünde sosyalist mücadelenin ve sosyalist devrimin reformlarla ilişkisini şöyle açıklıyor: "Bizler burjuva demokratik devrimin sorunlarını yolumuza çıkmışken ve bizim için tenel faaliyet olan proleter devrimci, sosyalist faaliyetimizin 'yan ürünleri' olarak çözülme bağladık. Her zaman söyledik; reformlar devrimci sınıf mücadelesinin yan ürünleridir. Yine hep söyledik ve eylemlerimizle kanıtladık ki, burjuva demokratik reformlar, proleter yani sosyalist devrimin yan ürünleridir." (Lenin, Toplu Eserler, cilt: 33, S: 55)

Aşama meraklılarına, aşamacılıkta aşama yapanlara, demokrasi mücadelesini ve demokratik hedefleri neredeyse bir fetiş haline getirenler seçilmek gerekiyor: Sosyalizmi anlatmadan, sosyalist mücadeleyi sürdürmeden, sosyalizmin bayrağını dik tutmadan, o çok sözünü ettiğiniz demokrasi mücadelesinde de başarılı olamazsınız; dilinizden düşürmediğiniz demokratik dönüşümleri de gerçekleştiremezsiniz. Sosyalizmi öğrenme ve anlatmadaki yetersizliği, nizi ve kısırlığınızı da demokrasiyi bir fetiş, bir ayrı aşama haline getirerek örtemezsiniz. Bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesinin bütünlüğünü savunanlara "Troçkist" etiketini yapıştıramazsınız. Unutmayın, Lenin yalnızca Troçki ile mücadele etmedi; sizlere pek çok benzeyen II. Enternasyonal dönemleri ile de mücadele etti.

Sosyalist harekette sabir ile tevekküllü birbirine karıştırmamak gerekiyor. Sabir başka; "zamanla olacak", "biz görecekmiz", "herhalde görmeyeceğiz ama olsun" demek başka. İkincisi, tevekkül. Sosyalist harekette böyle bir tevekkülün yeri yok. Böylesine bir tevekkülle sosyalizme bağlı kalmak çoşku duymak, sanki devrim yarın olacaktı gibi çalışmak miankindir değil. Çoşku olmadan çalışma olmaz. Çoşku, yaratıcılığın yarısı. Çoşkusuz yaratıcılık olmaz.

Çoşkusuz ve inancısız bir sosyalizm mümkün mü? Mümkün, ama yalnızca kağıt üzerinde. Böyle kağıt üzerinde çok "sosyalist" var. Tutundukları dal da otomatik olarak aşamacılık oluyor. Her bekliyorlar. CHP'yi, Cunta'yı, ileri demokratik düzeni, ulusal demokratik düzeni bekliyorlar.

Böyleleri aşamacılıkta aşama yapanlar. Artık onlar için aşamalar, sosyalizm için aşamalar olmaktan da çıktı. Artık aşamalar için "sosyalizm" yapıyorlar. Bekledikleri aşama için "sosyalistlik"lerini sürdürüyorlar. Sosyalizm için değil, aşamalar için yaşıyorlar.

KARS- ARDAHAN OYUNU VE AMBARGO

TÜRKİYE BURJUVAZİSİNİN MUTEMET KALEMLERİ, AMERİKAN LOBİSİNİN ÖNDE GELEN TEMSİLCİLERİ, "BAŞARISINDAN" DOLAYI, ECEVİT'İ KUTLAMA YARIŞINA GİRDİLER. ECEVİT, NATO VE ABD İLE İŞLERİ İYİ "AYARLAMIŞTI". ŞİMDİ TEK ENDİŞELERİ VARDI: ECEVİT'İN SSCB GEZİSİNDE "DENGEYİ" KAÇIRMASI. ECEVİT BU GEZİDE DE GEREKLİ SOĞUKLUĞU GÖSTERDİĞİ TAKDİRDE, AMERİKAN LOBİSİNDEN TAM NOT ALACAKTI.

"Mesut son!..."

Geçtiğimiz haftanın sonundan bir önceki günün gazetelerinde bayram havası, bir tanesinde aynı sözcüklerle diğerlerinde ise, benzer deyimlerle dile getirildi: Ambargo kalkıyordu!...

İşbirlikçi büyük sermayenin Babıâli'deki işleri (ya da tesileri) Washington'dan aldıkları haberleri verirken göstermelik bir "ihtiyat" m bastırarak müjde cümbüşünü yansıtmadan edemediler.

Günaydın "Carter'm Ecevit hayranı olduğunu" ilan ederken, Hürriyet'in Metin Toker'i, kendi üslup çerçevesinde Ecevit'in politik "başarısını" alkışlıyordu. Ama neme lazım, Federal Alman Şansöylesi'nin de hakkını yememek lazımdı! Adam ne zaman ağzını açsa "Türkiye'ye karşı uygulanan Amerikan Ambargosu kaldırılmalıdır" demişti!...

LOBİCİLER

Türkiye'deki Amerikan lobisinin önde gelen isimlerinden olan Toker bir ufak endişesini şöyle özetliyordu:

- Ecevit, Sovyetler Birliği gezisinde ölçüyü ve dengeyi birazcık iyi tutsa!...

Hürriyet'in "özli işler" misyonunu sürdürme uzmanlarından iki numaralı Arcayürek'e göre de "Bu nokta hiç kuşkusuz Amerika'ya gelen Ecevit için siyasal başarının bir basamağı" idi! Şöyle devam ediyordu:

"Çünkü Ecevit'in kişiliğinde Amerika - yapılmaz sanılanları yapabilecek insan - ın Türkiye'yi yönetmekte olduğuna inanmıştır..."

Bir takım istihbarat kaynaklarından "iyi" haberler çıkarmakla ve AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'in kapısını tekliksiz çalmakla ünlü Arcayürek'in bu ifadeleri oldukça ilginçti. İlk bakıldığında Ecevit'in başına kolonya serpmek anlamına gelebilecek sözler, bir yönüyle de Washington'dan Demirel'e gönderilen mesaj niteliğindeydi.

DENGE UZMANLARI

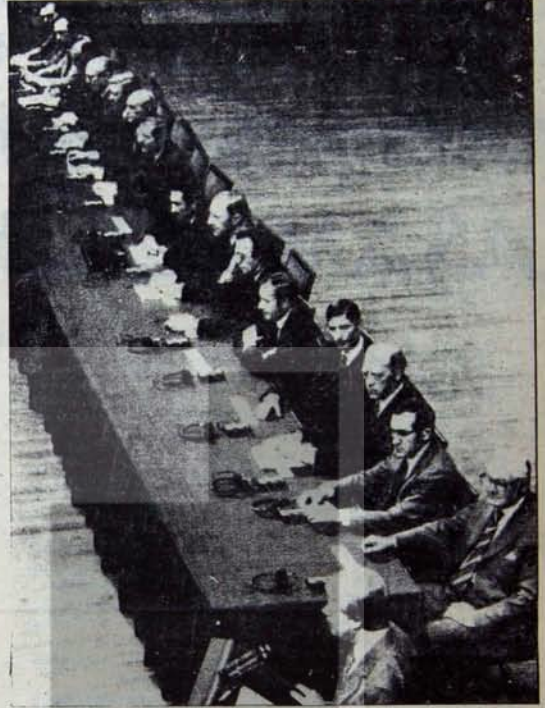
Ne demekti "yapılmaz sanılanları yapabilecek insan?..."

Bu "yapılmaz sanılan işleri" Ecevit yapmıştı! Amerika inanıyordu!...

İç politikada MC muhalefetine de Washington'dan malzeme göndermek gerekiyordu: Acaba Ecevit neler vermişti ki, kaldırıyor ambargoyu?

Ve Toker'in "mıllî si Arcayürek de arkadaşının endişelerini paylaşıyordu. Ecevit, Sovyetler Birliği'ne giderken "dengeleri" allak bullak etmemeliydi. Bu konudaki ifadeler de şöyleydi:

"Ecevit Haziran ayı içinde dengeyi yeniden allak bullak edecek yeni davranışlar göstermezse ambargonun

kalkması için bugün Washington'da yaşanan umut ışığı gerçek bir aydınlığa dönüşecektir..."

Yıllardır kalemleri kadar hücrelerini de "hür dünyanın bekçisi Amerika"ya seferber eden bu isimlerin yanısıra, "zarar ettiği" gerekçesiyle bu yıl vergi vermeyen Tercüman gazetesinin birinci sayfasında sola küfür denemeleri yapan patronun hanımı da için ilginç yani "denge"lerden söz ediyordu: "Ecevit, ağırbaşlı ve dengeli bir yol seçmiştir" diyordu. Onun da bir parça endişesiği vardı ve şöyle söylüyordu.

"Batı'dan kopmuş, yapayalnız bir Türkiye, Rusya'nın işini kolaylaştırıcaktır. Bu büyük tehlikenin ışığı altında, Ecevit'in ambargoyu kaldırma teşebbüslerini olumlu buluyoruz..."

YA KALKMAZSA...

Üç yılı aşkın zamandır Türkiye'ye uygulanan Amerikan silah ambargosunun Türkiye'nin emperyalist sisteme ve başpatronu Amerika'ya bağımlılığına ne gibi etkileri olmuştu?

Bu sorunun cevabı "hiç"ti ama bu, ortalağın sevinç çığlıklarıyla dolmasına engel değildi.

ABD Başkanı Carter, ambargonun kaldırılacağını "inandırı" bir dille açıklamıştı. Amerikan yönetimi de bu konudaki niyetlerini belli etmişti. Ama gerçekten ambargo kalkacak mıydı? Bu ayın ortalarında Amerikan meclislerinde yapılacak oylama ile bunun sonucu alınacaktı. Ancak bugünden kesin olan bir durum vardır. Olumsuz bir sonucun süzülmesi Amerika olmasaydı!...

Çünkü büyük sermaye basını büyük bir refleksle olan bir kötü gelişmede acılıya bugünden ilan etmiştir. Bunun açıklaması da şöyle yapılacaktır: Ecevit, Washington'da kazandı; dengeyi Moskova'da yitirdi!... Eh, tabii o zaman

"Hür dünyanın bekçisi Amerika'ya soyulenecek söz kalıyacaktır! Adamlar tam: kaldırıyordu ki!..."

Doğrusu bu ya, geri kalmış Türkiye'de çok gelişmiş işbirlikçilik ruhu ve tezgahı olduğunda, kimin in kuşkusunu yoktu...

DEMİREL'İN SALVOSU!

Başbakan Ecevit, AET rampasından uçtuğu Amerika'da NATO patronları ABD Başkanı Carter ve ilgili-yetkili her Amerikalıyla ambargonun kaldırılması konusunda konuşurken, memleketteki MC şebekesi de mümkün olduğunca havayı koklamağa çalışıyordu. Acaba, Ecevit gerçekten ambargoyu kaldırabilecek miydi?

Bu konudaki yaklaşımlar baştan olumsuz yönde idi. Demeç furyası bunun üzerine oturtuldu: Ecevit kolay kaçırakta bulmuştu!...

Geçtiğimiz haftanın sonlarına doğru Amerika'dan gelen haberler bir parça nitelik değiştirmeye başlarken ilk ses AE çevrelerinden geldi. Genel başkanları Demirel ilk salvoyu şöyle yaptı:

"Ver kurtul olmaz!..."

Daha sonra bu yöndeki saldırıları diline güvendiği İhsan Atav'e bıraktı. Saldırı şu ayaklara oturtulmağa çalışılıyordu: Türkiye bir şeyler vermezse, Amerika ambargoyu kaldırmaz!...

Büyük sermayenin has partisi ağızyla sermaye gericiğinin bağımsızlık anlayışını pek veciz ve dewekuşu kadar aptalca seçileyen bu ifade şu gerçeği de yansıtmıyor muydu:

"Otuz yıldır imzalanan her anlaşmayla Amerika'ya hep bir şeyler verilmemiş miydi?..."

Sermayenin rengarenk desenli tüm partilerinin şu veya bu yöndeki "ambargo" tellahlarının ardında çırpıçlak bir somut gerçek vardı: Gırtağına kadar emperyalist ağm içine batmış Türkiye

kapitalizmi kemli iç sartişmesinde bagimsizliğin satış ihalesinde fiyat kırma yarışını sürdürmektedir.

AMERİKANCILIK YARIŞI

Bu tabloda, Johnson'un fotoğraf kol-tuk altından AP Genel Başkanlığı yük-selmis Süleyman Demirel'e de bagimsiz-lik savunmak roli düşerse şaşmamak gerekcektir...

Demirel'e rakip oyunu oynatılan Kanun İnan'ın geçtiğimiz hafta 'Tercü-man'la yayınlanan sözleri de bir hayli iğnecidir. İnan "CHP, 1950'den önce NATO'ya girememiş olmayı hazmede-memiştir" demiştir.

NATO'culuk, Amerikan'cılık yarışın-da geçtiğimiz hafta bir hayli yol alındığı gerçektir.

Henüz kesin olmamakla birlikte ambargo kaldırılrsa bunun ne pahasına olacağını, uzun yıllar Türkiye'nin başba-kanlığını yapmış İmzeta bir sermaye temsilcisi ifade etmiştir: Ver, kurtul ol-maz...

Süleyman Demirel, engin tecrübe-riyle durum saptaması yaparken geçmiş-te neler verildiğini de özletmiştir...

KARS HİKAYESİ

Dişta bu gelişmeler olurken içeride gülünç, gülünç olduğu kadar rezil, rezil olduğu kadar pespaye bir bayrak yarış-ı sürdürülmemektedir.

Kirli soğuk savaş malzemelerinin yeniden zeden geçirilip güyüldüğü ve ka-muoyunun göven duyulmasını kaçılma-mağa seferber olunduğu gözlenmekte-dir.

Kars kalesine çekilen bayrak sorunu, geçtiğimiz hafta Millet Meclisi genel ku-rul çalışmalarını ısgal etti.

Millet Meclisinde konuşan CHP Kars Milletvekili Turgut Artaç şunları söyle-di:

"... Kars kalesine yabancı bayrak çe-

kinlenmiştir, çekilmeyecektir. O kalede CHP'nin mayası vardır. Orak Çekiç ora-ya çekilmeyecektir. Kars kalesi Türk ün-dür."

AP'lilerin yuhaları, CHP'lerin alkış-ları biçimde kürsüye AP Kars milletvekili Bahri Dağdaş çıktı.

HAMASET YARIŞI

Dağdaş, 16 Mayıs günü diğer AP'li milletvekilleriyle "tetkiklerde" bulun-mak üzere bir heyet halinde Kars'a git-miştir. Kars'taki resmi görevler kendile-rine "1 Mayıs'tan itibaren kaledeki bay-rak direğinin boş olduğunu" söylemiş-lerdi. Ve Dağdaş şöyle konuştu:

"... 60 yıldır Kars kalesinin direğinde dalgalanan şanlı bayrak yoktu. 1 Mayıs'ta indirilince ve bir daha çekilmemiştir..."

Sonra ne olmuştur? Bahri Dağdaş ve beraberindeki heyet et tuğay komutanının yanına gitmişler, direğe bayrak çekilmesi yolunda tavas-sutunu rica etmişlerdi. Tuğay komuta-nı da tavassut etmiş, direğe bayrak çe-kilmişti. 17 Mayıs'tan itibaren Kars ka-lesinde bayrak dalgalanmaya başlamış-tı!...

Bayrak konusunda en son sözü İçiş-leri Bakanı İrfan Özyadın'ın yaptı ve o da ezümle şunları söyledi:

"... Türk bayrağı sarılar boyunca dal-galanmıştır ve ebediyen dalgalanacak-tır. Albayrak oraya Karslıların alkanla-riyle çekilmiştir ve dalgalanacaktır..."

Özyadın'ın konuya aydınlık getiren açıklamalarını sürdürüyordu. Bayrak di-reğinin bulunduğu mevkiideki tuğayın komutanı, rahmetli Regip Gümüşpala'nın oğlu olan bir generaldi. Özyadın'ın "Bir Türk generali, bayrağın indirilmesine göz yumamaz" dedi.

İçişleri Bakanı konuşmasının sonun-da da AP'lileri "mili beraberlik ruhuna" çağırdı. Şöyle konuştu:

26 MAYIS CUMA GÜNÜ KARTAL DA BAĞIMSIZLIK-DEMOKRASİ MİTİNGİ YAPILDI

26 Mayıs Cuma günü Kartal İskele Meydanında 13 Sendika ve Demok-ratik Kuruluş AP'nin Taksim'de 1 Mayıs Alanında düzenlediği "Bayrağa Saygı Milli İnanc" mitingine karşı "Bağımsızlık, Demokrasi" Mitingini gerçekleştirdiler. Maden-İş ve Aster-İş in yanısıra TÖB-DER, İGD, İKD ve İşçi Kültür Kartal Şubeleri, Kartal Halkevi, Gülsuyu Halk Odası, Maltepe Halk Odası, Tuğay Yolu Kültür ve Dayanışma Derneği, TÖTED Kartal Temsilciliği, Kartal Yüksek Öğrenim Derneği ve Halk-Koop'un katıldığı mitingde İKD, İşçi Kültür, İGD, TÖB-DER temsilcileri ve Maden-İş üyesi bir işçi konuşmuş ve bu konuşmalarda ülke topraklarını emperyalizme peşkes çekenlerin, ulusal bağımsızlığın simgesi olan bayrağa sahip çıkamayacakları belirtilmiş ve ulusal bağımsızlığın, onun simgesi olarak bayrağın gerçek ve tutarlı savunucularının ileritiler, demokratlar ve sosyalistler olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca 5000 kadar kişinin katıldığı bu mitingde hep bir ağızdan "Faşizme Geçit Yok", "Nato'ya Hayır", "Sendika Hakkımız Söke Söke Alırız" gibi anti-faşist ve anti-emperyalist sloganlar atılmış ve düzenli disiplinli geçen miting hiçbir çatlak sans çıkmadan başarılı bir biçimde sona ermiştir. Bu mitingkartal bölgesinde bağımsızlıktan ve demokrasiden yana güçlerin ilkel ve kalıcı birliğini geli-tirilip güçlendirilebileceğinin de somut ve belirgin bir kanıtı olmuştur.

"... Arkadaşlar kırgınlığı, kızgınlığı bı-rakalım. Kardeşliği, barışı ve huzuru ge-tirelim. Mili birliği bulalım..."

BEYLİK TAKTİK

İçişleri Bakanı kürsüden inerken son derece memnun gözükyordu. Ama bun-ca laf yerine şunları hiç düşünmüş mü-ydü acaba?

AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, Kars kalesine orak çekiç'li bayrak çekildiğini söylemişti. Oysa biraz önce AP Kars milletvekili Bahri Dağdaş bay-rak direğinin boş olduğunu söylemişti. Hatta gidip gözleriyle de saptamıştı. O halde ikisinden biri yalan söylüyordu: Ya Demirel ya da aynı pertenden Dağdaş!

İçişleri Bakanı böylelikle kör kök per-mağın gözüne bir yalan teşhir edemi-yordu. Ya da en doğruunu söylüyordu: - Türk bayrağı asırlar boyu dalgalanı-yordu, asırlar boyunca da dalgalanacak-tı!...

Önceki hafta da öyle olmaması mıydı? O kez de bir AP'li Kars senatörü: "Ruslar, Kars ve Ardahan'ı istemeye hazırlanıyorlar" demişti ve İçişleri Ba-kanı gene vermişti cevabını: "Veremeyiz..."

Dişta ambargo karşılığı ABD'ye neler verildiği tartışılırken, içte de "Ruslara veremeyiz" sealesi yükselmektedir.

İşbirliği Türkiye kapitalizminde be-men hemen her de böyle olmuştur: İiki yapırların, ikinci ses yükselmişti!...

YAZIK OLDU MİLLİLEŞTİRMEYE

Petrol alanında geçtiğimiz haftalarda harekətli günler yaşandı. Petrol-İş sendikası 200 işçiyi kapsayan bir greve geçti. Öte yandan Ataç Rafinerisi "millileştirilmenin eşliğinden döndü" Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Deniz Baykal hükümetin dinamik "reformcu" bir üyesi görünümünde. Ama yalnızca görünümünde. Üst üste halktan yana girişimler vaadediyor, yasa tasarıları hazırlatıyor, uluslararası kellerle konuşmaya hazırlıyor, "deneyçileri" veriyor. Öte yandan, tüm girişimlerini hükümetin ve bu arada Başbakan Ecevit'in engellediği izlenisini yayıyor.

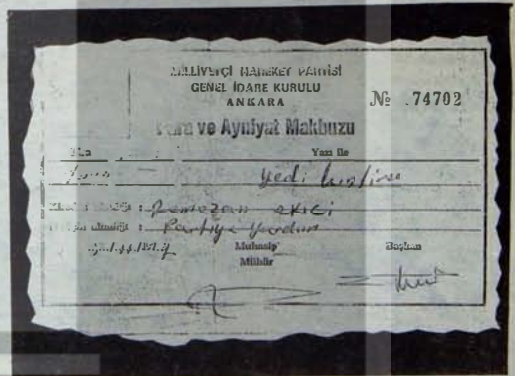
Baykal, Ataç Rafinerisinin "millileştirilmesi projesi" sırasında da olumlu puan toplamak için elinden geleni yaptı. Üç ay süre tanıdığı Ataç rafinerisi'ne ortak üç şirkete: BP, Shell ve Mobil'e. Üç ay içinde tam kapasite üretime geçmezlerse onları "millileştirilecekli". Oysa, mevcut durum bu üç şirketten yalnızca birinin, BP'nin elindeki izni iptale uygundu. Yalnızca BP tası tarağı toplamıştı çünkü. Çıkarılabileceği kadar parayı Türkiye dışına çıkaran BP, çıkarı gereği, daha fazla petrol üretmekten yana değildi. Üretimi iyice yavaşlatmış, işi askıya almış bekliyordu.

Petrol Yasasına göre, çalışma izni iptal edilebilecek olan BP'nin, Ataç'ta yalnızca yüzde 17 hissesi vardı. Baykal, Ataç'ın yalnızca yüzde 17'sini millileştirmekten söz ediyordu kısacası. Ama kamuoyunu fazla "teknik ayrıntıya" meşgul etmenin anlamı olmadığı için, Ataç Rafinerisi deyiş geçiyordu. Öte yandan bu yüzde 17'yi bile millileştirmeyeceğini de biliyordu Baykal. Çünkü yasa "sonuç"ta bakiyordu. Sonuçta da,

üç şirketin üretimini tam kapasiteye çıkaracağına ise Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının evrak memuru bile bili-yordu. Nitekim, sürenin bitmesine üç gün kala Orta Doğu dan petrol yüklennmiş tankerler Mersin Liman'ına yanaşverdi. Baykal da "kılıpayıyla" ilenici girişimini sonuçlandıramadı! Ama yine de, özelli-kle TRT'nin cansiperane yayımları sa-yesinde, ne kadar "halkçı" olduğunu herkes anlamıştır.

GREV KIRICIĞINDA AŞAMA

TRT, Baykal'a yardımını Petrol-İş Sendikası'nın grevinde de esirgemedi. Petrol-İş Sendikası'nın Ataç Rafinerisi'ne petrol akıtan Ham Petrol Boru Hatları'nda greve başlaması üzeri ne Petrol Ürünleri İşverenleri Sendikası'nın, "Tam Ataç'ın millileştirilmesi sırasında grevin milli çıkarılara ters düşüyor" yolundaki "mili görüşü"ne çokıyla sarıldı. Öyle ya; BP, Shell ve Mobil "grev yüzünden ham petrol gelmiyor ve biz de üretimi yapmıyoruz. Kabahat bizim de-ğil, sendikamız" dersen ne olurdu? Ataç millileştirilemezdi maazallah! Tam za-manında uyanmış da hatırlatılmış işve-renler. Hemen TRT mikrofonlarından soruldu Petrol-İş Sendikası'na: "mili çıkarılarımıza ters düşüyor olmuyor musunuz?" diye. Alınacak ne olurşa olsun, soru kafalara bir "acaba" yerleşmeye yeterdi nazılsa. Ve Petrol-İş Sendikası bu "acaba"dan korkup, grevden vazgeç-tirilmiş olurdu. Ama TRT'nin grev kırıcı-lığı sökmeydi. Petrol-İş Sendikası, üst kuruluşu Türk-İş'in baskılarına, hükü-metin tehdit kokan "uyarılarına" ve TRT'nin "tarafsızlığına" rağmen karar-lıydı.

Sahtekar yuvalarını tanyalım

Diyarbakır'da, yoksul bir yurttas yaşıyor. İsmi, Ramazan Ekici. Ekici işsiz ve dokuz nüfusa bakmak zorunda. Perişanlık içinde kıvrınıyor. Ve nihayet bir gün talih kuşunun başına konduğunu sanıyor.

Ekici, köyde bulunduğu sıralarda, aynı köyde imamlık yapan Ahmet Pek-tane ile karşılaşiyor bir gün. Ahmet Pekthane'nin Diyarbakır MHP İl başkanı olduğunu öğreniyor. Dönem KM döneminde. Ramazan Ekici, MHP İl baş-kanına durumunu anlatıyor. İstediyi, kendisine bir iş bulunmasdır.

MHP'nin açıkçöz İl başkanı, Ekici MHP'ye yardımda bulunduğu takdirde kendisine iş bulabileceğini söylüyor. Para istiyor. Zavallı Ekici de son bir ümitle karışın ufak tefek zıynet eşyalarını satıyor ve 9 bin lirayı MHP İl başkanına veriyor. 9 bin lira karşılığında, Ekici'den 7 bin liralık makbuz alıyor.

Ancak bu bağıştan sonra Ekici uzun süre İl başkanı Pekthane tarafından atlatılıyor. Daha sonra İl başkanı Diyarbakır'ı terk ederek bir semti meçhul'e gidiyor. Ekici daha sonra şunu keşfediyor. İş bulma vaadi ile binlerce lira sarf alinan yalnızca kendisi değildi. Ekici'nin ifadesine göre daha yirmi otuz kişi aynı durumdadır.

MHP'nin "ülküçülük", "vatan millet" adına giriştiği sahte propaganda, yalnızca ideolojik düzeyde değil, sahtekarlıkları ile de açığa çıkmaktadır. Çün-kü sahtekarlık, her alanda bir bütün teşkil ediydi.

BAĞ-KUR VE OYAK

GEÇTİĞİMİZ HAFTA İKİ SOSYAL GÜVENLİK KURUMUNUN GENEL KURULLARI YAPILDI. AŞAĞIDAKİ YAZIDA GENEL OLARAK BAĞ-KUR ELE ALINMAKLA BİRLİKTE, OYAK GENEL KURULUNDA YAPILAN KONUŞMALAR DA İLGİNÇ BİR NİTELİK TAŞIYOR. MALİYE BAKANI MÜEZ-ZİNOĞLU "OYAK'IN KENDİ YAĞI İLE KAVRULMASINI" İSTERKEN, OYAK GENEL MÜDÜRÜ DEVLET YARDIMLARI-NIN SÜRMESİNİ SAVUNUYORDU.

Geçtiğimiz hafta iki sosyal güvenlik kurumunun genel kurulları yapıldı. Bağ-Kur ve OYAK'ın. Birincisi 12 Mart döneminin hemen arkaından Eylül 1971 de çıkartılan ve "esnaf ve sanatkarlar ve diğer bağımsız çalışanlar sosyal sigortalar kurumu", ikincisi, 27 Mayıs döneminde hemen sonra çıkartılan ve subay-essubayların ikinci sosyal güvenlik kurumu.

Bu yazımızda Bağ-Kur'dan söz edeceğiz. Ancak iki genel kurulun da basına yansıyan yönüne bir kaç satırda değinmek istiyoruz. Bu tür genel kurulların ilk günleri önemlidir. Genel kurulun ilk günü ilgili bakanlar açış konuşması yaparlar, yarı ilgili bakanlar konuşurlar, konuşmasına gerek duyulanlara ayrıca söz verilir. Bu konuşmaların sonra genel kurulların çalışması uyulması farz olan formüllerdir. İki

genel kurulu takip eden günlük gazetelere göre atığımızda Bağ-Kur genel kurulunun bir-iki satırda, OYAK genel kurulunun ise üç-beş satırda yer aldığı görüldü. Günlük basın genel kurulları nakledekin aynı konuşmacıların aynı sözlerini alıp yazmışlardı gazetelerine. Başka bir söyleyişle hükümet edenler, uygulamak istediklerinin mesajını salonda genel kurul delegelerine, basında da kamuoyuna duyuruyorlardı. Milli Savunma Bakanı ve Maliye Bakanı Müezzinoğlu OYAK genel kurulunda şunları söyledi: "Kurum, bir yandan üyelerinin geleceğini güvence altına alacak sosyal yardımları yerine getirecek, öte yandan üyelerinin gerekli hizmetlerini cevap verecek bizzetleri de yapmakla yükümlüdür."

Merkez Bankası ve Türkiye Bankalar Birliği başkanı Tayyar Sadıklar ise şun-

ları söyledi: Ekonomik konularla da tüm çözümlerin koordinasyonunda seferber edilmesi zorunlu olan bir zamanda yaşıyoruz."

SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINDA BİR ÖZELLİK VE İSTİSNASI

OYAK genel kurulunda konuşan Müezzinoğlu'nun söyledikleri arasında, bundan böyle OYAK'ın kendi yağı ile kavulması ve devletin katkısına son verilmesi gerektiği var. OYAK genel müdürlüğünde ise devletin yardımının sürmesi dileği. Devletin para katkısının olduğu tek sosyal güvenlik kurumu OYAK. Bilindiği gibi OYAK ekstra güvenlik kurumu. Diğer sosyal güvenlik kurumlarında ise durum tamamen ters. Yani devletin hiçbir katkısı yok. Yok ama, sosyal güvenlik kurumlarının devlete katkısı çok. T.C. Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur devlete büyük katkılarda bulunuyorlar. T.C. Emekli Sandığı Maliye Bakanlığının doğrudan denetim ve yönetim altında. Sosyal Sigortalar Kurumu kasalarında milyarlarca liralık devlet tahvil var. Bağ-Kur ise 1976 yılı içinde 259 milyon liralık tahvil alarak kasasındaki tahvil miktarını 563 milyona çıkartmış. Bu saydıklarımız sosyal güvenlik kurumlarının devlete doğrudan katkısı. Dolaylı katkısı ise sermaye sınıfının çeşitli kesimlerine sermaye aktarımı şeklinde olmakta. Sözümlü ettiğimiz iki sosyal güvenlik kuruluşunun bunahim dönemlerini takiben kurulması rastlantı değil.

BAĞ-KUR

Bağ-Kur, esnaf ve sanatkarlar ve diğer bağımsız çalışanların sosyal güvenlik kurumu olarak kurulmuş. Çalışma raporundaki bilgilere göre 1 milyon 616 bin kişinin Bağ-Kur üyesi olması gerekiyor, bu gün için bu sayı 982 bin. Yani yarıdan biraz az kesim hâlâ sigortalı yapılmamış. Üstelik sigortalı olmak ihtiyacı değil, zorunlu. Bir başka dikkat çekici özellik de şu: çalışma raporunun 39 uncu sayfasında bir grafik var. Bu grafiğe göre 982 bin Bağ-Kur üyesinin 700 bini ticaret ve sanayi odaları, sanayi odaları, ticaret borsaları ve ticaret odaları üyeleri. 200 bini ise esnaf ve sanatkarlar. Yani sosyal güvenceye gerçekten muhtaç esnaf ve sanatkarlardan çok, esnaf ve sanatkarlara göre daha iyi durumda olanlar Bağ-Kur'a baş vurmuş ve sigortalı olmuş. Bu tesbit, Bağ-Kur kuruluşu amacıyla belirlenen esnaf ve sanatkarların sosyal güvencesinin sağlanması yönünde çaba harcamadığını göstermektedir.

ÇALIŞMA RAPORUNUN SÖYLEYİMLERİ

Bağ-Kur 4. Genel Kurul çalışma raporunun önsözü şöyle başlıyor:

"20. yüzyılın çok değişik ve hareketli temposuna ayak uydurmaya çalışan insan her şeyden evvel yarımının emniyetini istemekte, ihtiyarlığında veya bir kaza neticesinde sakat kalığında kendisinin ve ailesinin kimsesizliğinde olmanın yaşayabilmesi, ölümünde geride bıraktıklarının sefil olmasını en önemli huzur kaynağı olarak görmekte ve bu hizmetli bir görev olarak Devlet'ten beklemektedir."

Bu parlat sözlerin arkasından biraz de- selemek, yine çalışma raporundan bi-

gler aktarmak gerçek durum ile belirlenen amacın çeşitliliğini ortaya koymaya yetecektir.

Devletten beklenen görevin yerine getirilmesi için devletin parasal hiç bir katkısı yok. Bunu daha önce belirtmiş-tik. Yukarıda belirttiğimiz devletin yararları yanında, Bağ-Kur'dan başka yollarla yararlanma da var. MC dönemi yöneticilerinin hâla işbaşında bulunmaları bir yana, Ecevit döneminde özellikle Milli Eğitim Bakanlığının çıkartılanların önemlice bir bölümünün Bağ-Kur'a alındığı bilinir. 1978 yılı için hazırlanan bilançoda genel yönetim giderleri için ayrılan para tutarı tüm giderlerin yüzde 7,3. Oysa Bağ-Kur'dan daha geniş hizmet götüren Sosyal Sigortalar Kurumunda bu oran hiç bir zaman yüzde 6' yı bulmadı. Sosyal Sigortalar Kurumunun 1976 yılı bilançosunda bu miktar yüzde 4,04.

Bağ-Kur yasasının bazı maddelerini değiştiren tasarı hazırlanmıştır. On sözden anlaşıldığına göre tasarı bu yıl yasalaşması bekleniyor. Getirilen yeni hüküm başında ise "yaşlılık ve malul- lük aylığının bağlanmasında işi bırakma şartının" kaldırılması gelmektedir. Yani Bağ-Kur'dan emekli maaşları ayrıca mesleklerin de çalışmaya devam edecekler. Böylece Bağ-Kur'dan bağlanan maaş ek gelir teşkil edecek. Yani Bağ-Kur insanlarının ihtiyarlığında "kimseye muhtaç olmadan yaşayabilmelerine" hizmet etmeyecek. Bilindiği gibi, bugün sadece TC Emekli Sandığından emekli maaşları alanlar serbestçe çalışıyorlar. Sosyal Sigortalar Kurumundan emekli maaşları alanların çalışması yasak. Çalıştıkları tesbit edilirse emekli maaşları kesiliyor. Bağ-Kur sigortalıları için de durum aynı iken, değiştirilmek ihtiyacı duyulmuş.

984 bin Bağ-Kur sigortalısından 443 binin yaşı 40-59 arasında. Yaşı 60'dan ileri olanların sayısı da 90 bin. Bunların önemli bölümü kısa zaman aralıklarıyla emekli olabilecekler. Bugün matematik karşılık olarak ayrılan miktarların bu talepleri karşılması mümkün değil. Yani "geç" bir kuruluş olan Bağ-Kur kısa süre sonra dar boğazlara girmek tehlikesi ile karşı karşıya. Bu tür kuruluşların boğazlardan nasıl kurtulmaya çalıştıkları ise bilinmiyor. 1 Pirim yüzdelerni artır- mak.

Genel Kurul'a sunulan çalışma raporunun içinde 1977 yılına ilişkin bilgilerin olmaması karşılık, 1977 yılı bilançosu yok. 1978 yılının Mayıs ayı sonunda yayınlanan raporda 1977 yılı bilançosunun olmayışı ayrıca ilginç.

Bağ-Kur genel kurulu da, Sosyal Sigortalar Kurumu genel kurulu gibi yetkisiz bir organ. 1479 sayılı kuruluş yasasında genel kurulun görevleri sıralanmış, ama yetkisi yok. Ne var ki, genel kurulu "çalışma usul ve esasları hakkında yönetmelik"de "genel kurulun yetki ve görevleri" başlığı ile 11 nci madde düzenlenmiş. Maddenin başlığı böyle olmasına karşın madde okunduktan sonra genel kurulun görevlerinin sıralandığı ama yetkisine ilişkin bir hükümün bulunmadığı görülüyor. Kuruluş yasasının yetki venediği bir genel kurula (tüzküle yetki verilmesi elbet beklenmez.

Bu kısa yazı, eldeki çok kısıtlı bilgilere göre genel hatları ile hazırlandı. OYAK ve Bağ-Kur, diğer sosyal güvenlik kuruluşları gibi üzerinde durulması gereken iki kuruluş. Kimin hizmetinde olduğunu daha yaygın görüşmesi için gerekli.

Doğu'daki zulmün hesabı sorulacak

Türkiye'de geri kalmışlık, yoksulluk özellikle geri bırakılmış Doğu ve Güneydoğu bölgelerimizde halkın üzerine çöken kabus, yalnızca insanlara ya- şamı zehir etmekle kalmamakta her yıl sayıları bilinmez emekçi burjuvazinin cinayetlerine kurban gitmektedir. Daha da ötesi, bu açık cinayetler basın or- ganlarının hiçbirine yansımamaktadır.

Fahrettin ve Süleyman adlarında, yaşları 20-22 olan iki yoksul genç, Türkiye-Suriye sınırında sirtını toprak ve politika zgalarna dayayan büyük kaçakçıların sirt hamallıklarını yapmaktaydılar ekme parası, yaşam kavgası için.

Daha önceleri, sınır korumada görevli jandarma ekipleri tarafından Nu- saybin aracılığı ile Suriye'den Türkiye'ye geçirilmişlerdi. 14 Mayıs günü, yine para karşılığında tekrar Suriye'ye geçirecekti jandarmalar iki genç. Suriye-Si- nırında Temirtepe (Girhisin) karakolunda görevli jandarma ekibi, iki genç Suri- ye'ye geçirmek üzere köylerinden aldı. Sınır karakoluna götürülen gençler burada dipçik, kasatura aracılığı ile uzun süre işkenceye uğradılar. Gençler öldükten sonra da, olaya kaza süsü verilerek için cesetler Reo askeri arabala- rının altına yatırıldı, arabalar cesetlerin üzerinden geçirildi.

Olay budur. Ve bugüne kadar resmi makamlar tarafından en küçük bir soruşturma girişiminde bulunulmamıştır. Karakol komutanı ve jandarma eri- ler, Girhisin karakolunda eski keyiflerini sürdürmektedirler.

AMBARGO YADA "MUTSUZLAR"

ECEVİT HÜKÜMETİ İLE DIŞ POLİTİKAYA GELEN HAREKETLİLİĞİN TEMELİ, ÜLKENİN YAPISAL BUNALIMINDAN KAYNAKLANIYOR. EMPERVALİZMLE BAĞLARI SIKILAŞTIRMAK DA ÇÖZÜM OLARAK GÖRÜLÜYOR.

RESİT TAŞ

Başbakan Ecevit'in Brüksel'de NATO merkezinde başlayan dış gezisi, bir dizini başka durağa da uğradıktan sonra New York'ta NATO zirvesine kadar uzandı. Bilinçli bir biçimde, büyük çabalarla Türkiye'nin yoğun dış ilişkileri getirildi "Ambargo" konusuna bağlandı. Sanki Türkiye'nin, emekçi halkı sorunları ambargo imişçesine herşey getirilip bu noktada düşünülüyor.

Olup bitenler birçok yönden televizyonda yayınlanan "Mutsuzlar" dizisi filmini arınsatıyor. Mutsuzlar dizisi de haftalarca sürdü. "Heyecan" verici birçok olay yaratıldı. Bir olay bitmeden yenisi ortaya çıkartıldı. Bundan sonra "n'olacak şimdiki" sorusu canlı tutuldu. Hep "kötü adam" ya da baş sorunu arandı. Dizi uzatıldıkça uzatıldı. Sonra beklenilmeyen bir gün herşey bitti, olaylar tükenirdi. Çözüm çok basit oldu. Olanıştı bir sonuç bekleyenler çok şaşırıyor. Neden bu kadar uzatıldı diye neredeyse isyan ettiler. Gerçekten de madem sonuç bu kadar basitti, "kötülüklerin kaynağı" baştan itibaren kestirilebilen kişi idi, o zaman bütün bu şamata neden yaratıldı diye sormak gerekir. Aslında dizi belirli bir yaşam biçimini, onun kokusu işleyişini olağanlaştırmak, benimsetmek, bunu yaparken de dikkatleri hep yaratılan "heyecan" verici başka konulara çekerek sistemi aklamayı amaçlıyordu. Ama sonuç izleyenleri tatmin etmedi. Şimdi soruyorlar: "Bütün bunlar neden di?" diyor.

AMBARGOLU UMUT

Ambargo da böyle. Sanki ambargo emekçi halkın üzerine çöken tüm güçlüklerin nedeni olan bir illet. Bir kalkarsa herşey düzelecek. Bunun için bekleniyor. Ama dizi film gibi birgün ambargo öyküsü de tükenecek. Hem de ambargo ya baş sorun olarak görülmeye alışanları hiç biri sorununu çözemeden tükenirecek bu öykü de. İşçi ve emekçi halk için sorun yeni bir öykünün başlatılmasına izin vermemek. Bunun için ambargo konusunu yerli yerine oturtmak gerekiyor.

Yürüyüş defalarca yazıldı. Ambargo'nun kaç kez kalkacağı soruldu. "Gerçektiğinde kaldırıldığı" kaç kere açıklandı? Fantomlar ve başka silahlar ambargo yağmuru nasıl Türkiye'ye geliyor, gösterildi. Ama hâlâ ambargodan söz ediliyor. Türkiye'nin "umudu" Carter'in de "umudu" oldu. Ambargo'yu kaldırtabilmek için AED Başkanı Ecevit'i ambargonun kalkmasını "engellenen" Kongre üyelerine, elinden tutup taştırdı. "Aman bakın ne kadar iyi bir adam, izemiyen artık biz" dercesine.

Ama "hain Yunanlobisi" çok akılsız. Adam olmaz. Diritiyorlar. Carter sığılıyor, anlatıyorlar. Schmidt tehdit ediyor fazla kulak asıyorlar. NATO'nun eski başkomutanları mektuplar yazıyorlar. Vuslat bir ay sonrasına kalıyor. Bizim Amerikancılar uyanıyorlar. "Türkiye'ye ambargo konması asıl ABD'nin çıkarlarına terstir". "Mutluluk" yaklaşıyor gibi. Eğer yeni bir olay çıkmazsa.

Çıkabilir de. Çünkü "Yunanlobisi" çok "güçlü". İsrail lobisinden bile dahagüçlü.

DIŞ GEZİLER NE İÇİN?

İsrail lobisi Suudi Arabistan ve Mısır'a konan ambargoyu engelleyemedi. Ya da İsrail lobisi petrol dolarlarını daha çok seviyor olmalı. Aslında gerçek çok başka. ABD yönetimi, Kongresi ve hepsinden önemli tekeli büyük ABD sermayesi gerçekleri görüyor. Önce şunu biliyor: Türkiye'ye veya başka bir yere Sovyet tehdidi, saldırı tehlikesi kendisinin yarattığı bir efsane. Sonra Türkiye'nin emgen sınıfları ve yönetimi emperyalizme bağlıdır. Bu da biliniyor. Bunun için "yeni bir düzen arayışı" da başka bir efsane. Yunanistan emgen sınıfları ve yönetimi için de durum böyle. Bunun için Türkiye ve Yunanistan hükümetlerinin her ikisi de emperyalizmle daha sıkı ilişkilerle girerek, emperyalizmin destek arayarak içinde bulundukları politik ekonomik bunalımlara çözüm aramak çabasındadır. Türkiye ve Yunanistan karşılıklı ilişkilerinde bu nedenle kendi halklarının gözünü boyayabilecek "kazançlı" bir çözüm aramak çabasındadır. Sorunları tırmandırıyorlar. Başta ABD olmak üzere emperyalistler de durumun elbette farkında. Tırmanışı hızlandırarak, Türkiye ve Yunanistan'ın esas sorunları sıkılaşmış olduğunda kendilerine daha fazla çıkar arayışı içindedir.

Söyleneni anlayabilmek için Ecevit'in dış gezilerinin başka yönlerine de bakmak gerekir. Gezilerin değişmez bir başka konusu da Türkiye'nin "nüfuz olduğu 70 sent" aramak. Bunun için gerçek hazzır: "MC'den devralınan enkaz restore edilmes". Gerektiği ölçüde IMF ile, yeni borçlanmalarda diğer ödemelerle emperyalizme daha da bağımlılığa itenler için "lerici" bir destek de sağlanmış oluyor. Sermayenin yapılarına karşı koyması iş alınma önlemlerinin yükü emekçi halkın sırtına bindirildiğinden esas beklenemeli. Görüldüğü gibi Ecevit Hükümeti ile dış politikaya gelen hareketliliğin temel ülkenin yapısal bunalımından kaynaklanmaktadır. Çözüm ise emperyalizme bağları sıkılaştırmak olarak görülmektedir.

BİRBİRLERİNİ YALNIZ BIRAKMIYANLAR

Türkiye'nin ambargo dolayısıyla NATO ile ilişkilerinin gözden geçirilmesi sözlerinin ardında yatan nedenler bu olgunun dışına çıkmıyor. Ecevit'in, NATO'dan çıkılmasının düşünülmediği yolundaki sözleri bile gerçek düşünceleri yansıtmak için yeterli değil. Çünkü Ecevit bırakın NATO içinde yeni bir konum aramayı, NATO'nun kuruluş amaçlarının harfi harfine savunuculuğunu yapmaktan ötürü şükür gösterdi. NATO zirvesinin açılışında yapılan konuşmalar bu gerçeklerin ortaya çıkmasına olanak tanıdı.

ABD Başkanı Carter NATO toplantısını açarken stratejiyi konuşmadı, emperyalizmin yatıştırdığını ve güncel hedeflerini açıkça ortaya koydu. NATO'nun Avrupa dışında da sorumlulukları olduğunu

Ecevit Carter'ın haklarını "haketti".

dan söz ederken emperyalizmin NATO'yu bütün dünyada yayılmasının bir aracı olarak gördüğünü ve bu amaçla kullanılacağı açıkladı. Ve NATO'nun Avrupa üyelerinin askeri güçlerini arttırmalarını talep etti. NATO zirvesinin onur başkanı Ecevit'te Carter'ın bu taleplerinde yalnız bırakmadığını gösterdi. Türkiye'nin özel kaygı ve sorunlarını belirtip, dünyadaki gelişmeler karşısında gerçekçi olunmasını savunurken, Türkiye'nin NATO'nu yayılmacı emellerine hizmetten hiçbir şekilde vazgeçmediğini de açıkladı. Ecevit toplantıda yaptığı konuşmada; "Sevinerek görüyoruz ki, bütün üye ülkelerde bu manevi değerler bugün her zamankinden geçerlidir, yaygındır, demokrasi beseinde vardır ve başlangıçta işlemektedir. Fakat bunun yanı sıra, ittifakımızın bu değerleri ve demokrasi idealini üye ülkeler sınırlarının ötesine yaymakta çok etkin olmadıklarıdır" dedi. Ecevit'in sözünü ettiği değerler ve ideal, kapitalist sistemin ve emperyalizmin değerlerinden başka bir şey değil. Ecevit bu sözleriyle NATO'nun dünyanın her yanında sürdürdüğü yayılma çabalarına yeşil ışık yakarak vize vermiş oluyor. Bu açıdan örnekğin NATO'nun beş büyük ülkesinin Afrika kıtasına müdahale için Paris'te tezgahladıkları planlara Türkiye'nin hiçbir temel itirazı olmuyor. Bu vize veriliyor ama tek kaygı müdahalelerin gerçeklik adı altında daha akılcı yapılması. Ecevit'in sözlerinin geri kalan kısmını başka türlü değerlendirmeye olanak yok.

TATMİN ETMEYEN SONUÇLAR

Ecevit'in NATO zirve toplantısındaki tutumunun Türkiye'de büyük sermaye basınına çok büyük başarı olarak değerlendirilip, alışılmasının nedeni de bu temel noktaların Türkiye'nin emgen sınıflarına da bilinmesinden ileri geliyor. Türkiye'de büyük sermaye durum değerlendirilmesini iyi biliyor. Sermayenin "rapor"cusu Tercüman gazetesi Ecevit'in dış girişimlerini desteklerken, kendi özlemlerini de açıklıyor. Şöyle diyor: "İç politikada yıpranmış da 78'in Türkiye'sinde siyasi iktidara talip olmak atesteği kestanelere çıplak elle uzanmayı göze almayı gerektiriyor". Ve ekliyor "ülke yararı için parmaklar yanacaktır." Anlaşılan sermaye Türkiye'nin için

düşüştüğü bunalımların emekçi halkın sırtına yüklenerek, emperyalizme yeni bağımlılık ilişkilerinin kurulması için gerekli tavizlerin CHP eliyle verilmesini öngörmekte. Sonrası ise... TV'de "Mutsuzlar" dizisinin yerini başka bir dizisi aldı. Ambargo'nun yerini de bir başka konu alabilir. Hatta bugünkü hükümetin yerine de başka bir hükümet düşünülebilir. Ama Mutsuzlar dizisinin bilşi izleyenleri tatmin etmedi. Neden böyle sorusu sorulmaya başlandı. Aynı şey ambargo öyküsünün bitişinde de olabilir. Hem unutulmamalı, sosyalistler bunun için şimdiden görev başındadır. Çarkı başka bir düzene döndürülebilmek için. Çarkın hep bugünkü gibi dönmeyeceği ise bunun için kesin.

aylık siyasi öncül dergisi/ sayı 1/ haziran 1978

GENÇ ÖNCÜ

Yeni bir dönemin eşliğinde

1. SAYIDA

- YENİ BİR DÖNEMİN EŞİĞİNDE
- GENÇLİĞİN YOLU 15.Çİ SINIFININ POLİTİK HAREKETİNİN YOLUDUR
- YOĞUN BİR DÖNEMİN DOŞUNDURDUKLERİ
- DOLMABAĞÇE 68
- GÖRÜNCE ÜRGÜTLERİNDE SEÇİMLER YAPILIRKEN
- ZONGULDAK - MADEN "KAZALARI" NE İLKİTİR NE DE SON OLACAKI

Fiyatı: 10 TL. • Abone Kotulları: 6 aylık 60 TL., Yıllık 100 TL. • Posta Çeki No: 109514 • Tek si parilerde posta pulu gönderilmesi • Adres: GMK Bulvarı 14/21 Demirtopu / ANKARA

AYDINLARDA HASTALIĞI V

teneği ile bütünleşebilen pek az "devlet adamı" var. Bu dönemde, politikacılık demek, günü gününe dar pratikçilik demek. Aldühamit tipi "usta"lıktan önemli bir farkı da yok.

Meşrutiyet aydınlarının, Türkiye analizi bir yana, uzun yıllar içinde yaşadıkları Avrupa koşullarından birşey anlayabildiklerini gösterir pek az örnek var. Ama kaynayan Avrupa'da olup bitenlerden hemen hemen hiç bir şey anlamadıklarını gösteren pek çok örnek var.

DERYA İÇİNDE OLUP...

Meşrutiyet hareketinin en önemli isimlerinden Ahmet Rıza, Fransa'da yetişti. Uzun yıllar Paris'te kaldı. Ost üste kitle hareketlerinin yaşadığı Fransa'da. Ahmet Rıza burada, "reformlarla ve tedrici biçimde" işlerin yoluna gireceğine iman etti. Türkiye için de bunusavındı.

Coşuklu "vatan şairi" Namık Kemal de uzun yıllar Paris'te kaldı. I. Enternasyonal militanları ile arkadaşlık etti. Onlardan düşünsel planda pek az şey alabildi. Namık Kemal bugün de, şairliğinin yanında, politikacı olarak pratik zekası ve hazırcı yapılığı ile tanınıyor yalnızca.

Yurt dışındaki meşrutiyetçi Osmanlıların kurdukları örgütün tüzüğüne hazırlanmasında yine I. Enternasyonal sosyalistleri görev aldılar. 1871'de Paris'teki Osmanlı Meşrutiyetçilerinin önemli bir bölümü, Komünistlerle omuz omuza savaştılar. 1871 yılında İstanbul'da çıkan "İbret" gazetesi açık açık Paris Komününü nüsavındı.

Ama Komün'ün ne olduğunu, neyi hedeflediğinin anlaşılacağı dair ciddi bir belirti yok. Aşağı yukarı aynı dönemlerde Osmanlı basını Karl Marks'tan "Enternasyonal adlı asiler şirketinin reisi Karlo Mar-no" olarak bahsediyordu. Sonuç şu. Osmanlı aydınları, bir türlü anlayamadıkları, özine inemedikleri olay, düşünce ve görüşlerden harmanladıkları bir iki kalıbı, Türkiye'nin kurtuluş reçetesi olarak gördüler. Aynı, Prens Sabahattin'in, İngiltere ve ABD'nin gelişkinliğini bakıp, kurtuluş için tek reçete olarak federatif devleti ve ademi merkeziyetçiliği görmesi gibi.

FARKLI ALANLARDA FARKLI UĞRAŞ

Şimdi bütün bunların nedenlerine inmek gerekiyor.

Diğer özellikler bir yana, sanat ve edebiyat ile politika ve felsefe birbirlerinden en başta şu anlamda farklı: Verili toplumsal koşullarda ve toplumun gelişme yönü ile uyumlu olarak, iyi bir sanatçı için gerekli olan, en geniş hayal gücünün en titiz gözlemciliğe bütünleşebilmesi. Sanatta yaratıcılık için, böyle bir bütünleşme yeterli. Ve böyle bir bütünleşmede odak noktasını daha çok birey oluşturuyor. Yani, sanatçının kendisi.

Oysa politika ve felsefe alanında durum daha farklı. Belirli bir bütünleşme yine söz konusu. Ancak, farklı unsurların farklı bir düzeydeki bütünleşmesi. En başta, en soyut düzeyde, sanattaki hayal gücünün yerini burada teori alıyor. En başta, bir teorik çerçevenin olması gerekli. Sanatçıdaki titiz gözlemcilik, dar bir kesime ve o kesimin belirli bir zaman kesitindeki konumuna ilişkin olabilir. Diğer alanlarda ise, bu gözlemciliğin bir bütün olarak topluma ve toplumun gelişim yönüne ilişkin olması gerekiyor.

Daha da önemlisi, edeki teorinin, somut gözlemlerle sürekli olarak yeniden ve yeniden üretilmesi zo-

runluluğu. Türkiye'de burjuva devriminin yıldızının parladığı anlar, bu nedenle hayal gücünü gözlemlerle bütünleşebilen duyarlı sanatçılar yetiştirdi. Ancak, genel teorik birikimin yetersizliği; buna ek olarak kitle hareketinin zayıflığının bir sonucu olan tek tek insan kesitlerini görüp bir bütün olarak toplumu gözlememeye eksikliği, geriye yalnızca politika, ekonomi ve felsefe şablonculuğu yapan bir aydın kuşak bıraktı. Türkiye'de aydın kuşağın bu yetersizliği, etkisi giderek kırılmakta birlikte, bugün de söz konusu.

SİLKİNİŞ DÖNEMİ: KURTULUŞ SAVAŞI

Türkiye aydınının bu konumu, hiç kuşkusuz silinmez bir yazgı değil. Çünkü başka, yazgı olmadığını gösteren istisnai dönemler var.

Kurtuluş savaşı yılları, istisnai dönemlerden ilkinin oluşturuyor. Hiç kuşkusuz rastlantı değil: Kurtuluş savaşı yılları ve hemen sonrası gerek burjuvazi, gerekse işçi sınıfı saflarında görevli olarak en yetenekli düşünürlerin ve politikacıların yetiştiği dönem oluyor. Türkiye'de, sosyalist hareketin temelini Kurtuluş Savaşı döneminde olgunlaşan önderler oluşturdu. Aynı şekilde, Türkiye burjuvazisinin en akıllı, en usta ve en gerçekçi politikacıları, Kurtuluş Savaşı döneminde yetişmişler oldu. Neden?

Kurtuluş Savaşı yılları, Türkiye'de gerek burjuvazi, gerekse işçi sınıfı açısından daha önce anlaşılama-yan bir teori ile, daha önce bu boyutlarda rastlanmayan kitle hareketinin Türkiye topraklarında da bütünleştiği, gökten yeryüzine indiği yıllar oldu. 1917 Ekim Devrimi, teorik çerçeveyi netleştirdi. Yalnızca Türkiye'nin emekçi halkına ve aydınlarına değil, Türkiye burjuvazisine de ayaklarını yere basma olanağı verdi. 1917 Devriminin getirdiği teorik açıklık ve devrimin pratik uzantıları, Türkiye toplumunun o dönemki büyük hareketliliği ile bütünleştiğinde, hem burjuvazi hem de işçi sınıfı hareketi düşüncelerini ve düşüncelerini, politikasını ve politikacılarını üretti.

Türkiye burjuvazisi Mustafa Kemal ile birlikte, Jön-Türk romantizmini, İttihat ve Terakki'nin ilkesiz komitacılığını, Talat-Cemal-Enver Paşa maceracılığını aşmış. Mustafa Kemal'in ve çevresinin şahsında, emperyalist iktidallerle ilişkileri olsun, içerdeki iktidar hareketin dizginlenmesini olsun 1917 Devriminin ışığında ve ustaca değerlendiren gerçekçi politikacılara kavuştu. Gerçekçi ve ayakları ilk kez bu ölçüde yere basan politikacılar buldu.

İlerici hareket ise Meclisli Mebusan sosyalizmini, İştirakçi Hilmi romantizmini ya da sahtekarlığını aşmış. Mustafa Suphi, Şefik Hüsnü ve diğerlerinin şahsında ve 1917 Devriminin ışığında, teoriyi ilk kez Türkiye pratiğinde yeniden üretti.

Kurtuluş Savaşı yılları bu nedenle, yalnızca sanatçıların değil, aynı zamanda yetenekli düşünürlerin ve politikacıların da yetiştiği yıllar oldu.

KISIRLIK DÖNEMİ

Eksiklikler, hatalar ve yeni şablonlar bir yana, Kurtuluş Savaşı yıllarının egemen, belirgin ve farklı özelliği bu.

Bu yılları, uzun süren bir kısırlık dönemi izledi. İstisnai birkaç silkiniş bir yana, genel hatları ile sosyalist hareket örgütlenmede, kitle çalışmasında nitelikleri adımlar atmadığı için, Kurtuluş Savaşı yıllarındaki ilk canlılığa ulaşamadı. Kurtuluş Savaşı yıllarında ortaya çıkan teori ve pratik bütünleşmesi, daha sonrası yıllarda yeterince geliştirilemedi.

Bu durgunluk, ürünlerini vermekte gecikmedi.

En azından Türkiye söz konusu olduğunda, örneğin, sosyalist dünya görüşünü benimseyen bir sanatçı ile sosyalist hareketin öncü kadroları arasında belirgin bir fark var. Bu farkı ele alırken, şöyle bir sorudan yola çıkmak mümkün: Türkiye, hem sosyalist dünya görüşüne sahip hem de dünya ölçülerinde yeti, önemli olan sanatçılar yetiştirdi. Şiirde, hikayede, romanda ve tiyatrodadır. Ama bir de öbür yan var. Örneğin bugün bırakın evrensel ölçütleri, sosyalist hareketin Türkiye'deki teorik ve pratik gelişimine katkıda bulunmuş pek az yapıt, özgün çalışma olarak adlandırılabilir pek az ürün var elimizde. Neden? İki uğraş alanı arasındaki bu büyük farkı nasıl açıklamak gerekiyor?

Özü açısından, bu soru yalnızca günümüzle ilişkin bir soru değil. Sözü edilen boşluğun ya da kopukluğunun bir geçmişi, bir geleneği var. Daha açığı, bu geleneğin, Türkiye'de burjuva demokratik devrimin ilk silkiniş dönemlerine dek uzanan bir gelenek olduğunun belirtmek gerekiyor.

BATI'DAKİ UYUM, BİZDEKİ BOŞLUK

Ortaya konan sorunun yanıtını araştırmadan önce, çok belirgin bazı göstergeler üzerinde durmak gerekiyor.

Dünyada, burjuva devrimlerinin yükselip topluma damgasını vurduğu tüm ülkelerde hem sanat alanında, hem de düşünsel faaliyet alanında önemli silkinişler görüldü. Ancak sanat alanındaki verimlilik ile örneğin ekonomi, politika ve felsefe alanındaki verimlilik arasında önemli bir düzey farkı görülmedi. Burjuva devrimlerine sahne olan ülkelerde burjuvazi, sanatçısı, filozofu, politikacısı ve iktisatçısı ile birlikte yükseldi. Burjuva düzenine doğan tepkilerde de aşağı yukarı aynı uyum görüldü. Sosyalist dünya görüşü de sanatçısı, politikacısı ve iktisatçısı ile birlikte burjuvazinin ve kapitalist düzenin karşısına çıktı. Burjuva devrimlerini ilk tamamlayan ülkelerde durum, özette böyle.

Bir de Türkiye'nin başlangıcı 19. yüzyıla uzanan burjuva devriminin silkiniş süreci var. Burada hemen belirtmek gerek. Türkiye'de "kapitalizasyonun Batı'dakinden farklı oluşu", damgasını hiç kuşkusuz üst yapıya, üst yapıdaki gelişmelere de vurdu. Türk toplumunun burjuvalaşma sürecinin üst yapıdaki ilk göstergeleri, sanat alanı ile düşünsel alandaki bir dengeyi sergiyor.

Bir Namık Kemal'e, bir Ziya Paşa'ya, Tevfik Fikret'e "kövi şairler" deme olanağı yok. Bir Ömer Seyfettin'in, en azından teknik açıdan iyi bir hikayeci olduğunun kabul etmek gerek. Daha başka örnekler saymak da mümkün.

Pek ya iktisatçılar, politikacılar ve diğer düşünürler: Felsefe ve ekonomide ciddi bir lürün, ciddi bir çalışma, ciddi bir silkiniş yok. Yalnızca taakkülçü ve şablonculuk var. Politikada ise, günlük işlerdeki ustalığı uzak görüşlülükle, tüm gelişmeleri analiz etme ye-

ŞABLONCULUK E KÖKENLERİ

Mekanikleşen tahliller, mekanikleşen ilişkileri de beraberinde getirdi. Yaratıcılıktan şablonculuğa kayış, kitlelerden soyutlanışla birlikte gelişti. Burjuvazi, Kurtuluş Savaşı yıllarında gerekli ve yeterli ustalığa ulaşan kadroları ile yol alırken (İsmet Paşa ve benzerleri ile bu kadrolar fiziki anlamda öldüler ama burjuvazi için siyasal anlamda hiç zaman tükenmediler) sosyalist hareket ideolojik düzeyde ve bunun bir sonucu olarak da kadrolar düzeyinde kendini yenilemekte yetersiz kaldı.

1960'a kadar uzanan bu kısır dönemin üzerinde durmakta yarar var. Teori ile pratiğin, kendilerini hareket içinde ve sürekli olarak yenilememesi, oldukça belirgin sonuçlar doğuruyor. Teoriye geldiğinde, yaratıcılık yerini papağanlığa ve şablonculuğa kapıyor. Pratikte ise, politik hareket anlamında kuyrukçuluğa, örgütlü çalışma anlamında ise bir nevi "misyonerliğe" indirgenen tehlikesi ile karşılaşılıyor. İnsanlar, dünya sosyalist sisteminin öncülüğünü, kapitalist öncülüğünü, kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadelesini, ulusal kurtuluş hareketlerini hafifletmeye; komşularını "sosyalist" yapmaya çalışıyorlar ve bu arada da kendilerini dışlardakı bir "çelişki" sonucunda kendi önderinin açılmasını bekliyorlar.

Türkiye'nin sosyalist aydınları, uzun yıllar, kişiliklerinin, iradelerinin ve isteklerinin dışında bu kısır-lık dramını yaşıyorlar. Kısırlığın getirdiği "birikim", bugün hâlâ aşımaya çalışılıyor.

İTTİHATÇILAR VE GOŞİSTLER

Aralarındaki bütün ortak yanlara, düşüncelerindeki özdeşliğe karşın, 1860 sonrasında yeni Osmanlıları ile 1900'ler başının İttihat ve Terakki'cileri arasında ilişkin bir farklılık var.

Birkaç istisna dışında, ilk dönem meşrutiyetçilerinin tümü, soylu Osmanlı ailelerinden gelme, varlıklı ve aristokrat kişiler. Bu, görüşlerini de etkiliyor. Toplumsal değişim konusunda, çok halim selim insanlar. Hızlı ve keskin alt üst oluşlardan değil, barışçı ve tedrici reformlardan yanalar. Ve kendilerinden bağımsız bir olgu olarak, o dönem henüz kitle hareketinde önemli bir kıpırdanış yok.

İlk meşrutiyetçilerin ve eski Jön Türklerin izleyicileri olan İttihatçıların kökeni ve yapıları ise daha farklı. Çoğu, yoksul ve dar gelirli, bilemediniz orta halli ailelerden gelme. Genellikle küçük burjuvazinin yoksul bürokrat kesiminin çocukları. Bu köken, onların eski meşrutiyetçilere kıyasla daha sert, daha tepkici yapıyor. Daha da önemlisi, bu nitelikler, hayalcilikle bütünleşiyor.

Ailelerin ve çöcüklerine damga vuran yoksulluğun etkilerini hâlâ üzerlerinde taşıyıp kurtuluşu subay olmakta bulan, subayken de doğru dürüst maaş alamayıp Galata bankerlerine borçlanan bu kadrolar, İttihat ve Terakki'nin temelini oluşturuyor. Ve yine İttihatçıların parladığı dönem, sakin 1860'ların tersine önemli sayılabilecek kitle hareketlerine tanık oluyor. Bir yanda büyük ama bilinçsiz ve yönsüz bir öfke öte yanda civil civil kaynaklı bir dünya ve Türkiye. Bu, İttihatçıları maceradan maceraya sürüklüyor. Şiddet, terör, savaş ve fetih İttihatçıların gıdası oluyor. Selanik'te posta memurluğu yapan Talat, ülkeyi koskoca bir savaşın içine atıyor. Daha sonra Enver Paşa, kır atına binerek önce Kafkasya'yı sonra da Orta Asya'yı fethetiyor. Bir ara uğradığı Sovyetler'de de kendisinin "en samimi Bolşevik" olduğunu ispatlamaya çalışıyor.

Taptıkları şiddet, sonunda kendi ecelleri oluyor.

Yeni Osmanlılar ve Jön Türkler, yani o asil kökenli halim selim insanlar hukukta, dinde, üstyapıda Türkiye'yi kurtaracak şanlonlar aradılar. "Azınlıklara hak tanıncı Türkiye kurtulacaktı", Ahmet Rıza'nın "pozitivizmi" Türkiye'yi selamete çıkaracak felsefe idi; "Batı'daki krallar, imparatorlar iyi idi, ama bizdeki Abdülhamit kötü idi", o değişince işler yoluna girecekti vb. vb.

1961'de: sonra onları andıran bir ileric 27 Mayıs' çıkar türedi. Çoğu, Yeni Osmanlılar gibi iyi ailerden gelme üniversite profesörleri, hatta kimi işverenler Türkiye'yi kalkındırma yolları aramaya başladılar. Kimi "Nasır sosyalizmi" dedi. Kimi "Japon kalkınması" nı örnek gösterdi. Kimi planlama ile kurtulacağımıza inandı; kimi Yunanistan'ın turizm hamlesini örnek alarak köşeyi dönceğimizi savundu. Hepsi aydın, temiz, asil, halim selim ve hepsinden öte şabloncu kişilerdi.

Yoksul kökenli ateş barut İttihatçıların benzerleri ise, 1961 sonrası öğrenci hareketinden çıktı. Yoksulluğun tam göbeğine gelmişlerdi. Köylerden, kasabalardan, büyük kentlerin gecekondularından. Bir yandan yaşadıkları düzene büyük bir tepki duyuyor, öte yandan tıpkı İttihatçıları gibi, önderinde civil civil kaynaklı bir dünya ve Türkiye buluyorlardı. Düzene, düzenin çarpıklıklarına olan öfkesini, bilinci ile yönlendiremeyen çoğu küçük burjuvalar gibi şiddete tapıyorlardı. Her politik husumeti adam vurma ile halleden İttihatçı Yakup Cemil gibi, her anlaşmazlığın üstesinden adam döverek geleceklarini sanıyorlardı. Şablonculuk, kaçınılmaz bir biçimde onlara da buluştu. Yeni İttihatçıların şablonları ise, "kırdardan kentele- rin kuşatılması", "öncü savaş", "şehirgerillası", "kurtarılmış bölgeler" vb. oldu.

SORUNLARIN BİRİKİMİ, ÇÖZÜMLERİN GETİRİR

Yukarıda değinilen yanlış uçlar dışında, 1961-71 dönemini, Kurtuluş Savaşı yıllarından bu yana, sosyalist hareket açısından Türkiye'nin en verimli yılları olarak görmek gerekiyor. Yeni Osmanlı tipi "ilerici" lerin ve İttihatçı tipi gençlerin ortaya çıkması, hiç kuşkusuz, bu döneme damgasını vuran tek olgu değil. Üstelik egemen olgu da değil. 1961-71 dönemine damgasını vuran egemen olgu, Türkiye'de sosyalist teori ile pratiğin, geniş kitle katılımının ışığında bir kez daha ve güçlü bir biçimde yeniden üretilmesi oldu. 1961-71 dönemi, Türkiye İşçi Partisi'nin örgütsel kişiliğinde, yıllar süren "büyük rötör"ün sona erdiği dönem oldu.

Burada önemli bir noktaya daha değinmek gerekiyor. Bilimsel sosyalizm kurucuları, sosyalist düşüncenin ve pratiğin gelişmesi konusunda şöyle bir gözlemlerde bulunuyorlar: Sosyalist harekette ideolojik gelişme için mutlaka kitlelerin hareketlenmesi, kitle katılımı zorunlu. Ama "günlü seven dikenine katlanır" misali, kitle katılımının getirdiği geçici bir olgu var: Geniş kitle katılımının ortaya çıkması, ilk başlarda bir bakıma hareketin genel ideolojik düzeyini düşürüyor. Geniş kitle hareketi ile birlikte, geçici bir süre ideolojik bulanıklık dönemi yaşanabiliyor. Sonra bu dönem aşılıyor. İdeolojik düzeyin düşüşüne, ideolojik bulanıklığa yol açan kitle hareketi, aynı zamanda bu düzeyin yükselmesine, bulanıklığın aşılmasının da güvencesini oluşturuyor.

Söylenenleri, Türkiye'den örneklerle kanıtlamak da mümkün. 1917 Devrimi'nin ışığında, sosyalizmin Türkiye'de geniş kesimler için de bir cazibe merkezi haline gelmesi, geniş kitle hareketi ile birlikte en baş-

ta ortalama ideolojik düzeyi düşürdü. İlk Türkiye Büyük Millet Meclisi "sosyalist" ya da "Sovyet dostu" mebusan geçilmez oldu. Şu ya da bu niyetle yola çıkan densesiz çeteler, millî grupları da sosyalizmin şu ya da bu "tür"üne meftun oldular. Din adamları arasında "Bolşevikliğin islam gereği olduğu" tezleri gelişti. Bu bulanıklık, zamanla aşıldı. Zamanla, ideolojik düzey yükseldi. Saflar daha net bir biçimde belirginleşti. Sosyalist mücadelede gidici olanlarla kalıcı olanlar ayrıştı.

Benzer bir gelişme, 1961-71 döneminde de yaşandı. Yine geniş kitle katılımı, sosyalizmin geniş yığınlara açılması ile birlikte hareketteki ortalama ideolojik düzeyde aşağı doğru bir eğilim gözlemlendi. "Türkiye'ye özgü sosyalizm", "islam sosyalizmi", "köylü sosyalizmi" çıkışları, ideolojik düzeyin bu gerilemesinin ürünleri oldu. Ancak bunu da bir netleşme dönemi izledi. 70'le doğru böyle bir netleşme dönemi girildi. Geniş kitle katılımı ile birlikte önce ideolojik düzeyin gerilediği, daha sonra yine aynı nedenle eskisinden üst bir düzeye çıktığı genel doğrusu, Türkiye'de 1961-71 dönemi ile bir kez daha kanıtlandı.

BUGÜNKÜ BULANIKLIK DA AŞILACAK

Bugün, geniş kitle katılımı ve hareketlenmenin, genel olarak ideolojik düzeyi getirdiği bir dönem yaşıyoruz. Bu gerilik, Türkiye aydınında, büyük bir çözümleme yeteneksizliği biçiminde kendini gösteriyor. Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran'ın deyimini ile bugün Türkiye'nin kendine sosyalist diyen aydınları, çözümleme yeteneksizlikleri sonucunda, olayları nitelikle yerine etiketlemek hastalığına tutuldukları bir dönemi yaşıyorlar.

Bugün Türkiye'de ortalama bir "sosyalist" aydın için bir olgu ya A'dır, ya da B, A ise B olamaz. B ise A olamaz. Olgular, ya siyahtır, ya da beyaz; gri ya da başka tonlar söz konusu olamaz. Türkiye'de MC dönemlerinde ya faşizm vardır, ya da demokrasî. Biri- den birini kabul edebilirsiniz. Örneğin faşizmin tirmandırıldığı gerici bir iktidar dönemi olamaz. Geçmiş tek parti dönemi, ya faşizmdir, ya da Türkiye'nin en ilerici, en antiemperyalist dönemi. Başka birşey olamaz. Doğu ve Güneydoğu ya sömürgeci, ya da Türkiye'nin diğer bölgelerinden hiç bir farkı yoktur. Başta bir çözümleme getiremezsiniz.

İlerici, sosyalist hareket hiç kuşkusuz bugünkü darboğazı ve kısırlığı da aşacak. Geçmiş olduğu gibi. Yine geçmişte olduğu gibi, her dönemdeki bulanıklığın aşılması, hareketi ve ideolojik düzeyini bir öncekinden daha üst bir düzeye çıkaracak.

Türkiye'de hareket, bugün bunun sancılarını çekiyor.

CHP SAVUNUCULARI VE DOĞU'DAKİ GERÇEKLER

CHP hükümetinin işbaşına gelmesiyle Doğu'da ve Güneydoğu'da genç, faşist odaklardan kaynaklanan hareketlerin yoğunlaştığı, ıvme kazandırdığı biliniyor.

Faşist hareket, Yürüyüş okullarının bildiği gibi Doğu'da taban oluşturulabilecek, taraftar kazanılmak için ırkçı ayırımı politikasını sürdürürken, kimi yörelerde de sömneye yız tutan gerici üst yapı kurumlarını canlandırmak ve canlı tutulabilme amacıyla çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Faşist hareket, kimi yerde gerici şeyhlik kurumuna, ağalık ve aşiret reisliğine, kimi yerlerde ise ırk ve mezhep ayrımcılığına dayanarak taban oluşturdu gibi, bu yollarla giremediği yörelerde de devlet ve eğitim kurumlarını kullanarak, bunlardan destek alarak palazlanmaktadır. MC döneminde, daha önce Yürüyüş'te defalarca belirtildiği gibi, şoven-miliyetçidinci-ımmetçi akımlar sadece palazlanmakla kalmamış, küçümsenmeyecek mevziler de ele geçirmişlerdir. MC'diler arasında bu politikadan en karlı çıkanlar da doğu olarak MHP olmuştur.

Bu Doğu'daki gelişmelerin bir yönüdür. Bu tür gerici-faşist hareketlerin gelişmesine işçi sınıfı adına, sol adına, yöre halkı adına ortaya çıkan "siyasî çizgiler" in katkılıarı da küçümsenemez. Örgütülü hareketin henüz yeterince doluduramadığı bazı boşluklardan yararlanan bu "siyasî çizgiler" bazı işçi niyetli, antifaşist unsurları sağa sola yalpalamalarna yol açmakta, genel olarak parti düşmanlığını körüklemekte, sosyalizmle kazanılabilecek unsurların geriletilmesine işçi sınıfına olanak tanımaktadır. Bu sorumsuz akımlar halkın ve yörenin somut sorunlarıyla uğraşıp, halkın demokratik taleplerini işçi sınıfının politik hareketinin mütacadele ekseninde bütünleştirilmeye çalışacaklarına, hem asıpkı ideolojilerinin doğruluğunu kanıtlamak hem de kendilerini rakip görüldükleri "siyasî çizgiler" altındaki emek için temel yapıtardan alıntılar amacıyla meşguller. Birbirleriyle boğuşmaktan, faşistlerle uğraşmaya çoğu kez zaman bulamamaktadırlar. Bu akımların son tahlihle birleştiği yer CHP kuyrukçuluğu olmaktadır.

İşçi sınıfı adına yola çıktıklarını söyledikten sonra, eylemlerinde, yayınlarında gerçek CHP'ilerin bile akıllarına getiremeyecekleri bir biçimde CHP savunuculuğu, kuyrukçuluğu yapanlar yanında gerçek CHP'li olduğuna söyleyerek demokrat tavır alablenler de bulunmakta. Doğuda ve özellikle Van'da CHP'ilerin il yöneticileri işi bir örnektir.

Erzurum, uzun yıllardan beri gerici güçlerin karanlığından atamayan bir kent. Erzurum, bu konuma bugüne kadarki gerici iktidarların özel ve planlı girişimleri sonucunda getirilmiştir. İlerici düşüncenin gelişmesine her türlü engel konmuş, tüm ilerici, demokrat, yurtsever ve sosyalistler acımasız bir baskı ve terör politikası ile karşı karşıya bırakılmışlardır.

Birinci MC döneminde (tıbaken faşistlerin ağır baskısı altında kalan, okullarına, yurtlarına gdemeyen çeşitli öğrenim kademesindeki öğrenciler otelemlerde ve evlerde kalmaya zorlanmışlar, bu da yetmezmiş buralara da yerleşirlerin bombalar ve yönetilen saldırlar sonucunda öğrencilerin çoğu kendi terketmişlerdir.

Önce öğrenci Ahmet Söken'i, sonra Doç. Dr. Orhan Yavuz'u, ve son olarak da öğrenci Mahmut Yıldırım'ı katledilen faşistler bütün bu öğrenci girişimlerine rağmen amaçlarına ulaşamıyorlar. İlerici birlikimin, macıdelenin Erzurum'da da silkinmesi üzerine telaşa düşüyorlar. Kurtuluşu, baskıyı ve terörü daha da artırmakta buluyorlar. İşte bu nedenle Erzurum'da faşistler, bugün MC döneminde bile rastlanmayan bir azgınlıkla içine girmişlerdir.

Danustay kararları uygulanmadığından Eğitim Enstitülerindeki faşistler o-

Van yöresinde MC'nin iktidar oluşuyla birlikte faşistler Sağlık Koleji, Eğitim Enstitüsü ve bazı başka okullarda işlenip, bu okullar çevresini kendi "kurtarılmış" bölgeleri haline sokmuşlardır. Bu "kurtarılmış" bölgeleri halkı andırabilecek için eylemlerinde üs olarak kullanıyorlardı. Sonra CHP hükümeti kuruldu ve Danustay kararlarının uygulanması gündeme geldi. (Aşlında buna uygulanmaması demek daha doğru olur. Çünkü üniversite seçme sınav puanlarına göre sınav kazanmadan okullara alınan faşistlerin okullardan atılmamaları Danustay kararlarını uygulanmadığı anlamına gelir) Ancak ortaya çıkan yeni bir durum vardır. Faşistler, okula yeni alınan ilerici, yurtsever ve demokrat öğrenciler karşısında çoğunluğu do-laysıyla da üs ve mevzilerini kaybetme durumundadır. Bunu gören faşistler, başka yerlerde olduğu gibi Van'da da her türden şiddetle başvurarak eğitimi engellemeye başlamışlardır. Bu eylemlerinde Van Valisi ve emniyet görevlilerinin de gizli veya açık desteğinden yararlanmaktadır. Çıkan tüm olaylar okullarda görülmüş emniyet memurlarının gözleri önünde olmaması karşılık, kısaca yakalanamamakta, olaylar hep "faşil meçul" kalmaktadır. Eğitim Enstitüsünde faşist saldırların yoğunlaşması üzerine demokrat okul idarecileri, olaylara elebaşlık eden 15 faşistin kimliklerini tespit ederek, okullarıyla işğillerinin kealmesi için Van valiliğine bildirtirler.

CGP yanlısı olarak tanınan, gerçek-te tim MC partilerinin temsilçliğini üstlenen Vali, eğitim enstitüsü yöneticilerini 15 faşiste karşılık bir o kadar da sol-

cu öğrenci izni verilmemesi ve onların da okula işğillerinin kealmesini ister. Yöneticilerin olay çıkarmayan, suçsuz öğrencilerin sürülmesine göz yummayacağımlı bildirmesi sonunda, Vali durumu gerekli Bakanlıklara iletir. CHP'li Milli Eğitim Bakanı da Eğitim Enstitüsünü Müdürlüğü Çayeli Ortaokulu öğretmenliğine, Müdür Muavinini Kiğı'nın bir nahiyesine ortaokuluna, MC döneminde de Van Milli Eğitim Müdürü olan, ama eğitim enstitüsü yöneticilerini destekleyen Milli Eğitim Müdürlüğünü de Ankara Seyranbağları Ortaokulu Müdürlüğüne sürer.

CHP il ve ilçe yöneticileri yoredeki huzursuzluğun bir nebe olun gidilmesi için Van Valisi ile Emniyet Müdürü ve bazı görevlilerin değişeceğimlı beklerken, olayların büyümesini önleyen tavır ve demokrat insanların görevlerinden alınıp uzak ilçe ve nahiyelere sürüldüklerini görebek, il başkanı dışında, topluca istifa ettiklerini CHP Genel Merkezine bildirirler. Yöneticilerin istifaları üzerine CHP Genel Merkez, yöneticilerin daha önceki -isteklerinin en kısa zamanda yerine getirileceğini ve sürgünlerin durdurulacağını bildirir. Yöneticiler de şerhli olarak istifalarını durdururlar. CHP Hükümetinin, istekleri yerine getirilmeyeceği bilinememektedir. Ancak il Yöneticileri, ilçe Yöneticileri ve hatta Van CHP Milletvekili ve Van'daki tüm CHP'iler bu konuda kararlı olduklarını ileri sürmektedirler.

Van'daki olaylar bu yönde iken, Ağrı ve yöresinde durum daha da vahimdir. 1975 yılına kadar ancak 3 en fazla 5 faşistin bulunduğu bu ilde bugün 4-5 otobüs dolusu faşist Erzurum mitingüne katılablmıştır.

Bütün bunlar "işğil"lerin gözleri önünde olmaktadır. Ancak emniyetin yanlış tutumu, rektörlüğün işe sanka olup bitenleri destekler bir tutumu sürdürmesi faşist girişimlerin daha azgınlaşmasına yol açmıştır. Bu koşullarda, yüzlerce öğrenci devamsızlıktan sınıfta kalmış, bir çoğu da belge almıştır. Üstüne üstlük, faşist güçler Erzurum'da tüm basım kapsayacak bir sansür uygulamaktadır. Tek bir gazete bile olup bitenlerden söz etmemektedir. Erzurum adeta kendi kaderine terkedilmiş bir kent görünümündedir.

Erzurum'daki faşist işğale bir an önce son verilmesi gerekmektedir. Bunun için de,

İlerici Yurtsever öğrencilerin kalabileceği bir yurdun sağlanması, Danustay kararları uyarınca faşistlerin okullardan atılması, Emniyet teşkilatının demokratikleştirilmesi,

Devamsızlıktan sınıfta kalan öğrencilere devam hakkının tanınması, Şehitlere kalan öğrencilerin okullarında gidilte görevlilerinin sağlanması gerekmektedir.

Bu haklı taleplerinin yerine getirilmesinde bugünkü iktidarı alacağı tavır, aynı zamanda onun demokratlığının da bir ölçütü olacaktır.

asıyaya erişmesi başta belirtildiği gibi asıdece MC iktidarlarına bağlanamaz.

Yayınlarında sol ve işçi sınıfı adına ortaya çıkarak kendilerini doğu halkının "gerçek" temsilçisi sayan, "Kürt eşittir solcu", "Kürdün Kürten başka dostu yoktur" vb. tutaraz görüşleriyle ortaya çıkarılan da bu değişmeye katkısız küçümsenemez. Ağrı TOB-DER yönetimini ele geçirdikten sonra örgüt üyesi Türk kökenli öğretmenlere karşı ta-kımdıkları tavırla bunların öğütten kop-mama, bazılarının faşist saflarda yer al-mama yol açmaları bu konuda açık bir örnek olmaktadır.

Bu asıpkı akımların solda yaptıkları tahribatta küçümsenemez. "Doğunun sömürge olduğu" görüşünü kabul etmeyen herkesi rahatsızlık miliyetçilikle suçlayan ve düşman gören bu akımların Ağrı'da birkaç örgütü ele geçirmesinden sonra, 1975 yılı sonlarına kadar adları bile bilinmeyen "maoculuğu" gelişme-sinde de büyük roller olmuştur. Bugün "Halkın..." diye adlandırılan maoculu-ğun her çeşidinin öğrendi kesimi içeri-sinde kendileri kadar tabanı bulunmak-tadır.

İşte böyle bir ortamda, Ağrı'da eğitim enstitüsünün açılması birlikte faşist saldırlar da yoğunlaşmıştır. Okularda ve şehir merkezinde herşün birkaç bombalı ve salıhlı olay olmuştur. Gerici-faşist güçler bu tür aşık maddılar yanında asıpkı provokasyon da başvur-maktadırlar. Nisan ayı sonlarında Cuma namazında carıye giden topluluğa bir camii imanun, (daha önce kendisinin ve yandaşlarının yazdığı) camii duvarın-daki "Yaşasın Lenin, Mao", "Müstaki-manlara ölüm" vs. yazıların okunarak "komünistlere gülem" söylev ve nidalarıyla topluluğu galeyana getirmişlerdir.

Kısa bir süre önce, aşiretin varlığını farkına vararak aşiretin başına geçen, kendisiyle birlikte aşiretin de baş-buğa adayın, Ağrı ve çevresinin demir-den kömüre, nakliyedikten otelçliğe, müteahhitliğe kadar her alanda eşi bulun-sa seçkin (!) iş adamı, Kılıçaslan Ağrı'da bu fırsatı beklemektedir. Nitekim, olaylar başından beri yönetenlerin içinde olan bu aşiretine dahil Ağrı'ya işgal etmişlerdir. İşgalcileri il dışından gelen tüm ilerici, yurtsever ve demokratları kaldıkları yerlerde amayarak bırakmamaktadır. Ancak, olayların gelişmelerini farkeden bunlar, şehri kısı sınırla terketmediklerinden, olaylar birkaç bafıf yaralama ve sakını ile gelişmeden sonra emriştir. Ancak olaydan sonra Ağrı'nın ticaretini efinde tutuların işyerlerinin bulunduğu Van ve Erzurum çıkışları faşistlerin kontrolüne girmiştir. Bu bölgede faşistlerin başkası sokulmamaktadır. "Kurtarılmış" bölgeleriyle Ağrı her an yeni olay-lara gebe-dir.

Bu provokasyondan sonra da eğitim enstitüsünde bombalı ve salıhlı saldırlar sürmektedir. Amaç, Ağrı Valisi'ni ikna ederek, okulun demokrat yöneticilerini sürdürüp, burayı ele geçirecek bir üs olarak kullanabilmektir. Bu üs yöre halkını yalvarma, andırma, kendi yanına çeke-bilme ve gerekliğinde çalacak bir kuvvümla yeni olaylar yaratabilmekte kullanılacaktır.

Faşist hareketin oyunları destekçileri ve koruyucuları ortada asıpkı dururken, faşizme karşı mücadelede hiçbir sorun-luluk duymayanlar ise kendilerini "Kürten faşist olur mu?" sorusunun "bilmiş" açıklamasını aramakla meşgul edilmeyenlerdir.

Ağrı ve yöresindeki CHP'ilerle gelişen bunlar da olaylar kulunu ve endişeye izlemekte, hiçbir girişimde bulunamamaktadırlar. Ağrı'da gerici kurumlara baskıları çok güçlü olduğundan, kimi CHP'iler korkularından, kendileri ise nasal davranışlarını gerektiriyor kestiremediklerinden cerezizlik içinde Van'daki CHP'ilerin tavırını gösterememektedir. Ama gerçekte, bugünkü hükümetin izlediği politikadan ne de yoredeki izlemelerden hiç de hoşnut değiller. Bunun için kitleler karşısında değil CHP'yi savunmak, CHP' adına bir söz dahi söyle-yemiyorlar.

Erzurum faşist işğalden kurtarılmalıdır

kullardan atılmamış, yeni kayıtlarda ildeki öğrenciler okullarına girememişlerdir. Kazım Karabekir Eğitim Enstitüsü bugün bütünü ile faşistlerin karargahı durumunda bulunup, bir canlılar yuvası haline gelmiştir. Bunun dışında, son günlerde Eğitim Enstitüsü'ndeki faşistlerin de Erzurum Atatürk Üniversitesi faşistler tarafından işğal edilmiş, ilerici öğrenciler okula alınmamıştır.

Sarı Teksif' in maceraları

TEKSTİL İŞKOLU, İHRACAT OLANAKLARI NEDENİ İLE BURJUVAZİNİN EN ÇOK ÜZERİNDE DURDUĞU İŞKOLLARINDAN BİRİDİR. EĞEMEN SINIFLAR, BU İŞKOLUNDA CİDDİ, TUTARLI BİR SENDİKAYA TAHAMMÜL EDEMEMEKTE, İŞKOLUNDAKİ SENDİKALARIN İPİNİ BAZI ELLERİNDE TUTMAYA ÇALIŞMAKTADIRLAR. TÜRK-İŞ'İN EN SARI SENDİKALARINDAN TEKSİF, İŞTE BÖYLE SENDİKALARDAN BİRİDİR. SENDİKACILIK HAREKETİNDE İŞÇİ SATIŞ BELGESİNİ ELİNDE BULUNDURAN BU SENDİKA DA SON ZAMANLARDA ÖNEMLİ SARSINTILAR GEÇİRMİŞTİR.

ZÜLKÜF ERMEZ

Türkiye'de sendikal hareket içinde Türk-İş'in üstlendiği "özel" görevi uzun uzadıya açıklamaya gerek yok. "Her devrin sendikası" olma yolunda, işçilerin çıkarlarını sermayeye ve onun iktidarlarına peşkeş çekmekte en küçük bir sakınca görmeyen bu sendikamın yöneticileri de kamuoyu tarafından yakından tanınıyor.

Türk-İş bünyesindeki en güçlü sendikalarından biri, daha başka bir deyişle Türk-İş'in belkemiğini oluşturan kuruluşlardan biri de Teksif Sendikasıdır. Teksif'in ilk genel başkanı, bugünkü çalışma bakanı Bahir Ersoy'dur. Ancak Bahir Ersoy AP'ye kesin rüşye bir sendikacı değildi. Teksif'e bağlı işyerlerinin tüm Türkiye ölçeğindeki yaygınlığını düşünün AP, yaygınlaşma ve işçi sınıfını dizginleme girişimlerinde Teksif'i kesin denetim altına almayı planlıyordu. Bu iş için biçilmiş kaftan da Şevket Yılmaz idi. Yılmaz, 1965 yılında Teksif genel başkanı oldu. Hizmetlerinin karşılığında ise 1969 yılında AP'den milletvekili seçildi. Her devrin sendikası sarı Türk-İş, AP ile köprüleri daha da sağ-

lamlaştırabilmek için Şevket Yılmaz'ı 1969 yılında genel başkan yardımcılığına getirdi.

AMERİKAN TİPİNİN PROTOTİPİ

1965'ten bu yana Teksif, Amerikan tipi sarı sendikacılığın prototiplerinden birincisi oldu. AİD'yi destekledi. AİD'den yardım aldı. Birçok Teksif yöneticisi ABD'yi ziyaret ederek "bilgi ve görüşlerini" artırdılar. Teksif, 24 Temmuz olarak "kutlanan" "işçi bayramı"nın en önde gelen savunucularındandır. Sosyal sigortalıların işle, toplu işten çıkarmalarının durdurulması, aşgari ücretin sürekli olarak düzeltilmesi gibi kimi bükümler tuzi içinde de yer almasına karşın, bugüne dek Teksif'in bu doğrultuda en küçük bir girişimine, hatta demecine rastlanmamıştır.

Teksif'in kesin güdüme girmesi, Türkiye'de tepki ile paralel olarak, Teksif'e tepki biçiminde DİSK Teksif sendikasına ortaya çıkardığı 13 Kasım 1965'te. Teksif adım adım gelişirken, Teksif bilinen

İşçiler her geçen gün Teksif'i daha iyi tanıyorlar

yolunda devam ediyordu. Yetki alabilmek için işverenlerden aldığı sahte listeleri dolduran, bu şekilde işverene gebe kaldıkları sonra borcunu toplu sözleşme sırasında ödeyerek "sözünün eri olduğunu" böyle gösteren Teksif'i zamanla işçiler de tanımaya başladılar.

SATIŞ ÜSTADLARI

İşverenler, işten çıkarmalarda Teksif'in kesin ve kararlı desteğini görmüşlerdir. İşçilerin satılmasından başka anlam taşımayan bir sözleşmeye imza atılmasından sonra, yani 30.100 Kayseri tekstil işçisinin satılmasından sonra işçiler direnişe geçince, bunlardan 30'unun işten çıkarılmalarına işverenle birlikte Teksif önyak olmuştur.

Teksif'in lügatında "sosyal hak" diye bir kavram yoktur. Birinci yıl 25, ikinci yıl 40, üçüncü yıl 50 TL olarak üç yıllık toplu sözleşme imzalayan ve bu sözleşmede işçilere hiçbir sosyal hak sağlanmayacağına sendika olarak belki de sendikal hareket tarihine geçmiştir.

Tüm bunlar işçilerin tepkisini çekmekte gecikmemiştir. Adana'yı giden sendika genel başkan yardımcısı, işçiler tarafından rehlin alınmış, İzmir'de toptan istifalar gerçekleştirilmiş, Yırbarkır'da sendikaya karşı imza toplanmıştır. Yukarıda sözü edilen evlere genlik sözleşme imzalandıktan sonra Şevket Yılmaz, "son yılların en iyi toplu sözleşmesini imzaladıklarını" rahatça söyleyebilirdi. Ama olup biten açık. MC ortaklığı için, AP'li sendika yöneticileri MSP'li Sümerbank yöneticileri ile anlaşmış, bu anlaşma sonucunda 30.100 işçi satılmıştı.

TEKSTİL SANAYİNİN ÖZELLİĞİ

Sümerbank ve diğer tekstil kesimleri, Türkiye imalat sanayinde üreticilerin en düşük, aynı zamanda da sömürünün en yoğun olduğu dallardan biridir. Bu işkolunun ürünlerinin ihracata da yönelik olması, gerek Sümerbank'ın, gerekse özel dokuma işverenlerinin konu üzerindeki itirazla eğilmelerini gerektirmektedir. Burjuvazi ve onun güdümlenmiş devleti, sarı sendikaya en çok ihtiyaç duyduğu, maliyetleri en çok düşürmeye çalıştığı, üreticileri en düşük düzeyde tutmaya çalıştığı işkollarından biridir. Teksif'in at oynattığı işkolu, Ege men güc-

ler, bu işkolunda kaybedebileceklerini düşünerek, kaybedebileceklerinin bir bölümünü sendika satın almaya ayrılmaktadır. Satılık sendikaları elinde tutmaya ayrılmaktadır.

Teksif başkanlık kurulu kongre dönemi içinde en çok iki kez toplanır. Bu toplantılar, birer yasak savma vesilesidir. En çok bir iki saat sürer ve çeşitli konularda açılan sohbetlerle son bulur. Bir fabrikadaki teknik işçi kadrosu için günlük 60 TL alıp bununla övünen yöneticiler, bugün tek tek tak ve araba sahibidirler ve bunun da "hakları" olduğunu savunmaktadır.

PATLAMAMIN EŞİĞİNDE

Ancak sarı Teksif de bir patlamaya eşikindedir. Eskil ortaklıklar, eskil çark birliklerinin yavaş yavaş bozulmaya başlaması, bu birikimin, bu rahatsızlığın göstergeleridir. Yaklaşan 8. kongreye yatırım yapmak için girişilen teğebbüsler bazı "ters" sonuçlar vermiştir. Son olarak 8-11 Mayıs tarihleri arasında, Teksif yöneticileri, delege "ayarlayabilmek" için Mersin'in en lüks otellerinden birinde bir "kamp" düzenlediler. Toplantı olarak sunulan bu kampın sona ermesinden sonra Kıbrıs'a topluca bir gezi düzenlendi. Bu gezide, şube başkanlarına bol bol harcarah verilerek ilerki kongrede "catlak ses" çıkmaması sağlanmaya çalışıldı.

Ancak daha kongre gelmeden bir catlak ses çıktı. Genel yönetim kurulu üyesi ve genel başkan yardımcısı Burhan Cahit Taşkın istifaya etti. Taşkın istifadan sonra yaptığı konuşmada "işçilere hainet ettiklerini", "Şevket Yılmaz'ın imadenden habersiz sözleşme imzaladığını" açıklıyordu.

Teksif ağalığının altındaki temeller yavaş yavaş çatırdamaktadır. Teksif'te bu gelişmeler olurken, genel başkan Şevket Yılmaz'ı sonuna dek destekleyen bir ses duyuldu. Maocu Aydınlık gazetesinin sesi. Maocular, kokuymu almışlar, başını kurtarmaya çalışan bir işçi sınıfı halinin çevresini destekleyici tavırları ile sarmışlardır.

AP'nin propagandasını yaptıktan sonra kapanan Teksif dergilerinin yerini tutacak tek yayın organu olarak bugün ortada yalnızca "Aydınlık" gazetesi var.

BOZGUNCULARIN OYUNU

Dünya işçi ve emekçilerinin birlik ve dayanışma günü 1 Mayıs, dünyanın bir çok ülkesinde, bu arada Türkiye'de de büyük bir coşku ile kutlandı.

Bilinmiyor ki, kimi bozguncu gruplar İstanbul'daki gösteriyeye sokulmadılar. Onlar da bunun üzerine Türkiye'nin bir kaç yerinde 1 Mayıs "eylemli koymaya" çalıştılar. Ben de bunlardan birine tanık oldum. Diyarbakır'ın Ergani kazasında 1 Mayıs günü saat 12'de bir miting yapılabacağını duyduk. Miting alanına gittiğimizde, ilçe dışından ilçeye doğru 200-300 kişilik bir grubun yürüdüğünü gördük. Bunların büyük çoğunluğu çocuk demecek yaşta kişilerden oluşuyordu.

Şehre girişleri, daha çok ödürücü ark cambazlarını andırıyordu. Önde bir at arabası yürüyor, arabadaki "öncü kadro" sağa sola anons yapıyordu. At arabasının arkasındaki topluluktan ise her hafadan bir ses çıkıyordu. Bu "rittle", eyleminde en çok gürültü sağa sola bahaneler başında ise, arabayı çeken at geliyordu.

Sonra çeşitli dillerden marşlar söylenmeye başlandı. Önce Türkçe, sonra Kürtçe. Günün asıl anlamı verecek 1 Mayıs marşı belli belirsiz söylenirken, asıl ses Kürtçe marşlara sıklanıyordu, "öncü kadro"lar böylece "yüğürları sürükleyeceklerini" uyarıyorlardı.

YÜRÜYÜŞ okurlarından

Büyük alanlarda kendilerine yön bulamayan sirk cambazı kılıklı bu kişiler bulabildikleri yerlerde, işte böyle "eylem"ler koydular 1 Mayıs günü.

Daha sonra konuşmalarına sıra geldi. Konuşmalar baştan aşağı hihihile dolu idi. 1 Mayıs kutlamasının baş sorumlusu Souyetler Birliği ve ondan yana olan reyuzyonistler idi. Bu kez de 1 Mayıs'ı yine reyuzyonistler ve sosyal faşistler düzenledikleri için İstanbul'a gitmişlerdi. Bütün bu "ajitasyon" yapılırken Ergani haykarak vekili de dairesinin balkonundan olup biteni gülere seyrediyordu.

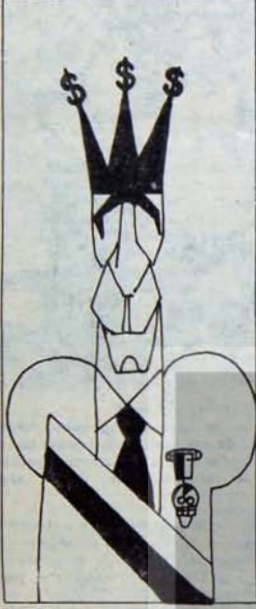
Dikkati toplayan en önemli olaylardan biri de, Ergani'deki "gösteri" de katılanlardan çok komando ve jandarma erinin bulunması idi. Eulerin damları otomatik tüfekli askerlerce tutulmuştu. Çatlara kurulan silahların namluları halkın üzerine çevrili idi. Tüm esnafın dükkanlarını kapamıştı. Maocuların gösterisi, halka gözdaki verilemede burjuvazi için doğrusu iyi bir fırsat olmuştu.

1 Mayıs'ın maocularca edası, Ergani'de böyle oldu. Silahlar, halkı koymakam vekili ve zavalı bir at, birlikte bu tuluaatı seyrettiler.

Cebrail Akboyan / Ergani

Şah'ın "Uzun bıçaklar gecesi" aydınlığa çıkıyor

Uzun süredir İran'ı boydan boya kalaklayan kanlı olayların üzerindeki perde sıyrılmaya başladı. 1978 ilkbaharını İran halkının hafızasına "kızıl renkli

laleler" olarak değil, onlarca kentlinin sokak ve meydanlarını kızıl rengine boyayan kanlı bir ilkyaz olarak yerleşen olayların arkasındaki parmaklar ortaya çıkıyor.

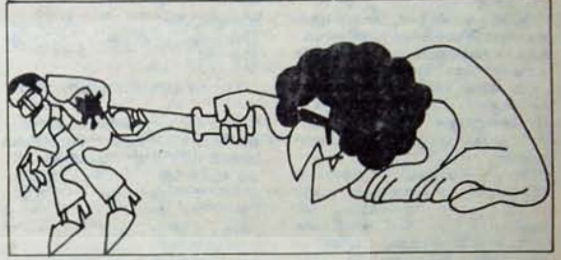
Son ayların olaylarında, İran halkının Şah'ın rejimine karşı hoşnutsuzluğunun büyük payı olduğu kuşkusuzdur. Büyük kitlesel çıkışlar olarak gözükten olaylar, ülkede ekonomik bunalımın olağanüstü derinleşmesini izlemiştir. Tarımsal üretim, düşüşün son noktasına ulaşmıştır. Yakın zamanlara kadar besin maddelerinde darlık nedir bilmeyen İran, bugün en basit tarım ürünlerini bile ithal etmek zorundadır. İran halkı temel yiyecek maddelerini hergün daha yüksek fiyatlarla satın alabilmektedir. Petrol fiyatlarındaki artışları ise, sadece petrol rezervlerinin tükenmeye yüz tutmasına, bu arada silahlanma harcamalarının büyük bir hızla yükselmesine neden olduğu bilinmektedir.

Ne var ki, 1978 bahar olaylarının gelişimi, bu olayları sadece yukarıda sıralanan nedenlerle açıklanmasını olanaksız kılmaktadır. Olayların kulis arkası, dışardan gözükeneğin tüm tersi bir görünüm vermektedir. SAVAK'ın başı Def'tari ile Şah'ın ortaklaşa hazırladığı anlaşılan bir senaryo kendisini belli etmektedir.

Senaryo, Hitler'in kendi muhaliflerini üstesinden gelmek için düzenlediği "uzun bıçaklar gecesi" katliamından

kopye edilmiştir. Şah, İran halkının hızla yükselen hoşnutsuzluğunu etkisizleştirmek için, halkın çıkışlarını kendi kontrolü altına alma yolunu seçmiştir. Bu amaçla, olayları Şah'ın istediği biçimde kıskırtıp yönlendirebilmek için SAVAK yine cepheye sürülmüştür.

Olayların gelişim biçimi bu gözlemler

doğrulamaktadır. Her şeyden önce, kitlesel eylemleri olarak gözükten olayların hiçbirinin amacına ulaşamadığı görülmektedir. Kundaklama eylemlerinin olayları yönlendirmeyi amaçlayan işaretler olduğu anlaşılmaktadır. Bu tür eylemler, daha ilk anda polis tarafından önlenememiş bunun da ötesinde SAVAK'ın daha çok kan dökmesinin bahanesi olarak kullanılmıştır. Kitlesel eylemlerinin tümünün planlı bir yönetimden yoksun olduğu ise bugün apaçık ortadadır. Olaylardan sözde "marksist

müşimianları" yada "yabancı ajanları" sorumlu göstermeye çalışan söylemlerinin aslısızlığı böylece ortaya çıkmıştır. Buna karşılık SAVAK'ın doğrudan doğruya bu eylemlerin içinde olduğundan artık kimsenin kuşkusuz olmamıştır. Örneğin "ulusal eylem komitesi"nin hareketleri, resmî makamların bu eylemlere karşı hazırlıksız olma şöyle dursun, bunları dört gözle beklediklerini ortaya koymuştur.

Emperyalizmin Afrika halklarına saldırısının bir başka örneği: ÇAD

Afrika halklarının emperyalizmin yeni sömürgeci politikasına karşı mücadelesi hergün güçlenirken, emperyalizm de Afrika kıtasına doğrudan askeri müdahalelerini arttırıyor.

Çad, böyle bir ortamda emperyalizmin Afrika'daki müdahale noktalarından birini oluşturuyor. Emperyalizmin bu ülkeye Fransa aracılığıyla müdahalesi 1968 yıllarına uzanıyor. 1968-1972 yılları arasında tombalabaya rejimine karşı bugün iktidarda olan general Malloum'un ayaklanmasına fransız askerleri müdahale bulunmuştu. Bugünkü Fransız müdahalesi ülke içindeki ilerici güçlerin hareketi olan Frolinat Cephesine karşı yapıyor.

Her şeyden önce Çad'ın Afrika'daki konumunu incelemek yarar var. Nüfusunun yüzde sekseni tarımla uğraşan Çad'ın stratejik olarak konumu da çok ilginç. Ülke içinde ortaya çıkan gelişmeler aynı sorunlarla karşı karşıya olan komşu ülkeleri de etkiliyor. Bunlar arasında Sudan, Nijerya, Kamerun var. Bu ülkelerin emperyalizmin güdümünde, gerici rejimler tarafından yönetildikleri biliniyor. Bağımsızlıklarını kazanan eski Fransız sömürgelerinin kontrol edilebilmesi açısından önemli bir noktayı oluşturan Çad'ın emperyalizm ve onun Afrika kıtasındaki yeni vurucu gücü Fransa için önemli büyük. Coğrafi konumunun getirdiği önem yanında, güney bölgesindeki pamuk, kuzey bölgesindeki uranum, tungsten ve manganez gibi yeraltı zenginlikleri de emperyalist ülkelerin ihtiyamı kabartıyor.

Tüm zorluklara ve baskılara karşı ülkenin ilerici güçlerinin örgütü, kusa adı Frolinat olan Utusal Kurtuluş Cephesinin emperyalizme ve iç gericiğe karşı verdiği mücadele gün geçtikçe gelişiyor. Gericiлик ve emperyalizme karşı yürütülen mücadele 18 yıllık bir geçmişe uzanıyor. 1960 yılında kurulan yeni rejimin aslında sömürgecilğin diğer bir biçimde devamı olduğunu gören genç kadroların yeni iktidardan kopmaları ve bu tür bir hareketi örgütlemeleri bir başlangıç olmuştur. Tombalabaya iktidarının sorunlara çözüm getiremeyen politikası ile ülke içindeki bunalımın yitirmesi, ülkenin farklı bölgeleri arasındaki ekonomik ve toplumsal planda eşitsizlikler ve Sahel'de ortaya çıkan açlığın acı sonuçları rejimin gerçek yüzünü açığa çıkarmasına yardımcı olduğu gibi, hareketin doğuş ve gelişme nedenleri olarak da gösterilebilir.

Fransız müdahalesine ve gerici iktidarın baskılarına rağmen Frolinat hareketi gelişip güçlenmesini sürdürdü. Bugün ülkenin büyük bir bölümü bu güçlerin kontrolü altındadır. Gerici yönetim, Fransız birliklerinin desteğiyle ayakta durmaya çalışmaktadır.

Fransanın müdahalesi değişik açılardan incelendiğinde bunun eski sömürgecilerin kontrol etmekten de öte bir amaç taşıdığı görülmektedir. İlk önce diğer emperyalist ülkeler dururken neden Fransa'nın böyle bir girişimde bulunduğu sorusu ortaya atılabilir. ABD, Vietnam savaşından yenik çıkıp Orta-Doğu olaylarında da karıştıktan sonra Afrika'

ya da müdahalesini çeşitli biçimlerde gözlerden kaçırınak zorunluluğuna düymaktadır. Almanya'nın ikinci Dünya Savaşı'ndan sonra bu tür doğrudan müdahalesi de çeşitli güçlüklerle karşılaşacaktır. İngiltere ise, içinde bulunduğu derin ekonomik krizden dolayı böyle bir maceraya girişmek istememektedir. Emperyalist sistem içindeki işbölümü dolayısıyla konumu en uygun gözükken Fransa böyle bir görevi üstlenmektedir. Diğer bir neden de Fransa'nın bazı Afrika devletleriyle sömürgecilik döneminde kalma politik ve ekonomik

ilişkilerini sürdürmesi zorunluluğuna Fransa'ya böyle bir görev yüklenmektedir.

Fransa'nın müdahalesinde amaç kuşkusuz yalnızca Fransız tekellerinin çıkarlarının korunması değil, aynı zamanda tüm emperyalist ülkelerin ekonomik ve politik çıkarlarının da korunmasıdır. Bunun en açık kanıtı NATO ülkelerinin bir bütün olarak, Afrika'da emperyalizmin planlarını hazırlanmasında ortak çabalarıdır. Ancak, sömürgeci güçleri ülkelerinden kovan Afrika halkları yeni sömürgeciliğin tezgahladığı bu oyunları da boşa çıkaracaktır.

SAVAK (3)

GÖZETLEME, TAHLİL, MORAL DEĞİŞİM, MORAL BOZMA

SAVAK Merkez Örgütünün birinci alt şubesı 1. ve 3. no.lu büroları, partiler ve açık çalışmayan grupları içlerindedir. Bu büroların çalışma yöntemleri, sözkonusu parti veya grupların İran içinde ve dışındaki politik hareketinde aldığı yere, bunların politik ve ideolojik yönelişlerine ve etkinlik durumlarına göre düzenlenmektedir.

Değişik grupların örgüt yapıları, taktik ve stratejileri ve gerek kadrolarının, gerekse katılanların psikolojik binyelleri hakkında daha net bilgi sahibi olmak üzere, SAVAK Merkez, 1971-72'de, hemen her grup için aynı olan ve de inceliğine bakılırsa altında akıl bacası CIA'nın hemen sınıtı bir sorular kataloğu oluşturmuştur. SAVAK, o yıllardan bu yana bazı kayıplı muhalifleri bu katalog incelemeleri yoluyla teşhis ederek, onları belki baskıya da ihtiyacı duymakazın yurt dışındaki muhalefetin geçişini felce uğrattıkları propaganda aracı haline dönüştürmeyi becermiş olabilir. Ne var ki bu yöntemler hep ters işlem ve mevcut aktiviteyi daha da güçlendirmeye yarar. Ancak bu belgenin, Alman politik kamuoyu için de taşıdığı esaslı anlam gözönünde tutularak, hemen hiç kırılmadan açıklanmasında yarar var:

Başlık: Bilgi Toplamada Hareket Planı. Bu başlık altında SAVAK'ın Tahrandaki merkezi, politik örgütlerin kontrol ve gözetiminde olan ajanların çalışma esaslarını yöneten aşğıdaki sorular kataloğuna, Cenevre'deki dış ülkeye Avrupa merkezine gönderiyor: (19)

"A) Adı geçen örgütün amaçları, taktik ve stratejisi, eğitim yer ve biçimi, eylemlerinin kapsamı, kadrosunun eğitimi için kullandığı yöntemler, üyelerin başvuruları, propaganda çalışmalarının kapsam ve yöntemleri, propaganda çalışmalarını için kullandığı araçlar... Üstüne istihbarat.

B) Yöneticilerin ve grup liderlerinin adları yanında, pozisyonları, takma isimleri, eğitim ve uzmanlık dereceleri, insiyatif kullandığı güçleri, iş ve ev adresleri, mali durumları tam tespitle kaydedilecek, keza, ale ilişkileri, çeşitli yurt dışı parti ve gruplarla geçmişteki ve bugünkü politik ilişkileri, ayrıca, kişisel gücü ve zaafını, devrimci inanç, tutuculuk, cesaret, deneylilik, bilgi azlığı ve yetersizlik, önderlik yeteneği, diğer kişilerle etkileme gücü, otorite saygısı vb. özel karakter nitelikleri belirtilecek.

C) İç ayrışmaları, fraksiyon belirlenimleri, bölünme gelişimleri, aynı şekilde diğer politik olan olmayan İran veya yabancı örgütlerle ayrıllıkları.

D) Bölge komitesi yöneticileri.

1. Yönetim kadrosunun adları ve Biye göre nitelikleri.

F) İl komitesi yöneticileri.

1. Yöneticilerin adları ve Biye göre nitelikleri

G) Bağlantı sağlanan üyeler.

F) Üye ve sempatizanlar, Biye göre.

H) Örgüt şeması

I) Redaksiyon üyeleri, Yayınlar, Basım ve yerleri, yayınların dağıtım sorumlularının adları, bu yayınlarda politik grupların etki dereceleri."

HEDEF ALINAN GRUPLARIN YURT DIŞINDA İLERİCİ GRUPLAR VE KİŞİLER

Siyas muhalefetin yurt dışındaki tüm yandaşları ve yandaş olabilecekler de SAVAK yurt dışı merkezlerinin istihbarat hedef kapsamına girmektedirler.

Bu anlamda, SAVAK Tahran merkezde, 1976'da Cenevre merkezine gön-

derdiği bir mesajda, Avrupa'da yaşayan Kürt'ler için: "Bize ulaşan haberler ve diğer belgeler, Barzani liderliğindeki Kürt Demokratik Partisi'nin dağılmasından sonra, Avrupa'da yaşayan Kürtler arasında iletişim ve dayanışmanın arttığını göstermektedir... Kürtlerce yayılmakta olan başında özellikle Mojhadine Khalgh (Halk Mücahitleri. İran'da bir silahlı politik mücadele örgütü) adındaki örgütünle ilgili kurulması önerilmektedir." diye bildiriliyor ve sonunda da Kürt örgütleri ile ilgili istihbaratın güçlendirilmesini istiyor. (20)

Elde edilen belgelerle, İsviçre, Avusturya, Hollanda, İtalya ve İngiltere'de, İran öğrenci muhalefetinin amaçlarına yakınlık gösteren hemen tüm politik ve sendikali örgütlerde gözleme ve jurnal yapılmaktadır.

Yabancı ülkelerin ilerici yurtaşları, "dost" gizli servislere, Tahran merkezine ve İran dışişlerine rapor edilmektedir. SAVAK'la görüşme yaparak, dışişleri, yabancı ilericilerin isimlerini, istemlerini şahıslar olarak tüm dış temsilciliklere ilgili telgraflarla bildirmek ve giriş vizeli düzenlenmesini yasaklanmaktadır.

"İran Sağlıkli Köln büyük elçiliğle Dışişleri Bakanlığı ilgili telgrafı... 11514 no.lu telgraf metni ayrıca içişleri Avusturya'nın isimleri latin harfleri ile aşağıda verilmektedir: Bayan Friederike Zhlzavsky, Bay Wolfgang Liebhart, Bayan Sylvia Glazar."

Bir başka gizli telgrafta da, İtalya'da-

ki İran öğrenci federasyonuna yakınlık gösteren iki İtalyan yurtaş, daha detaylı bilgi ile Köln konsoloslusuna bildirilmekte. Bu kişiler: "1. Anna Bongiovanna, Mimmi diye bilinir, Umberto ve Rosa Rossin'den 23.3.1939 da doğmuş. 2. Anna Maria Medda, Rafaella ve Maria Dergin'den 23.3.1945'de doğmuş." (21) Verilen bilgilerdeki bu detaylılık, bunların İtalyan makamlarına verilmiş olduğu kanısını uyandırıyor.

SAVAK'ın özellikle Arap öğrencilerin politik çalışmalarıyla ilgilenildiği görülmekte. En üst SAVAK şefi olan Genel Nasrlı, Cenevre merkezine verdiği talimatta, özellikle Arap öğrencilerin ikamet ve toplanma yerlerinde kalitelli ajanların sızmasına ağırlık verilmesini, özellikle Arap organları (pols, hükümet vb.) karşı yönelilen kararlara dikkat edilmesini ve bu istihbaratın hemen iletilmesini istiyor. (22)

SAVAK'ın 2. ve 7. ana şubeleri, kapitalist devletlerin gizli servisleri ile bağlantılı olarak çalışmaktadır. 2. Şube, alt şubeleri ve dışı yönelik büroları ile, uluslararası komünizm, Afganistan, Irak ve Yemen (kuzey) konularında bilgi ve haber topluyor 7. şubeye getirir. Bu şube ise, uluslararası açık iletişim aracı yoluyla kendisi de bilgi ve haber topluyor, tümü üzerinde - özellikle ortadoğu için - siyasi tahlil sonucu verdiği istihbaratı diğer kapitalist ve bağlantılı gizli servislerine aktarır. Bu çerçevede bu istihbaratı olan devletler, NATO, SEATO, CENTO vb. yanında İsrail,

ABD, İngiltere, Federal Alman Cumhuriyeti, Fransa, İtalya, Türkiye, Pakistan, Ürdün, Suudi Arabistan vb.dir. Bilgi ve tahillere aktarılar, ilgili diplomatik temsilciliklerdeki araçlarla üzerinden olur. (23)

Fransız "Deuxieme Bureau", BND", "FBI", CIA" vb. gizli servislerle ise direkt ilinti mevcuttur.

Kapitalist ülkelerin, özellikle de ABD'nin emperyalist sistem güvenliğine kaba çıkarılma adma, SAVAK, kuruluşa hareketlerini kurdada (sosyalist partizan mücadeleyle karşı birlikler oluşturulmuş, arada ve faşist partilerin derbe planlarına gerçekleştirmelerini desteklemek (İtalyan neofaşistleri ve diğerleriyle olduğu gibi) hep birlikte çalışmaktadır. Buna karşılık olarak da "dost ülkelerin" polis ve gizli servis makamları, Şah rejiminin muhalefete karşı yaptıklarını desteklemektedirler. Bunun örneklerini de dizinin son bölümünde göstermeye çalışacağız.

(18) Axel Springer Yayınları'nın Tüccar Dr. Alfred Specht ile yaptığı ve yerine getirilmeyen bir mukavele. Şah'ın Springer'le günde herkeşin bilinmesini ilkişini 1976'da gün ışığına çıkarmıştır. Bkz: Tagespiegel. 6.7.1976 tarihli. s.7

(19) Bkz: CISNU, 1076, (7)de S.21 (20) Bkz: CISNU, 1976, Yukarıda belirtilen yayın. S. 60

(21) Bkz: CISNU, 1976'da S. 60

(22) Bkz: Aynı yerde S. 239.

(23) Bkz: Einige Information über den SAVAK. 1973. S. 7 ve 12.

Emperyalizm Sahra'dan elini çeksin

Afrika kıtasında hemen hemen bütün eski sömürgelerin politik bağımsızlıklarına kavuşmaları ve politik bağımsızlığı ekonomik bağımsızlıkla da tamamlamak isteyen ülkelerin sayısının giderek artmakta olduğu, günümüzde emperyalizmin başlıca sorunlarından birisini oluşturmaktadır.

Emperyalizm çağımızın temel eğilimi yönüne uygun olan bu sosyal ve ekonomik bağımsızlık hareketlerini engelleme için doğrudan ya da dolaylı müdahalelerini arttıran bir yandan da dünya halkları gözünde, sosyalist ülkeleri karamak için yoğun bir propaganda yürütüyor çirret etmektedir. Günümüzde Afrika Halklarının kendi geleceğini kendilerinin tayin etmelerine gerçekleştirilen engeldir. Onların en güzel örneklerinden birisi de Bata Sahra sorunudur.

Bata Sahra halkının Afrika'da sömürgeciğe karşı gelişen politik bağımsızlık hareketlerinin dışında kalmaması beklenmezdi. Nitekim Sahra halkı da, uzun bir zaman önce Polisario Cephesi öncülüğünde ülkelerini sömürgeci olarak tutmak isteyen İspanya'ya karşı direnç hareketini başlatmış ve kendi geleceğini kendilerinin tayin etmesi hakkını talep etmiştir.

İtalyanlar kendi geleceğini kendilerinin belirlemeye başladıkları en temel ve vurgulanması bir hakkıdır. Bu hakkın tanınması için mücadele eden halkların başarıya ulaşmasını kims

kolayca önleyemez. Sahra halkı da uzun mücadeleler sonucu İspanya'ya ülkelerinden geri çekilme mecbur etmiştir. Ancak emperyalizm Sahra halkının kendi geleceğini tayin etmesini engellemeye çabandırmış ve çirret etmiştir. Nitekim, İspanya Sahra'dan geri çekildikten derveye bu sefer Moritanya ve Fas girmişlerdir.

Daha, 1970 yılında, Fas, Moritanya ve Cezayir'in katıldığı Nuadibu Konferansında İspanya çekildikten sonra Sahra halkının kendi geleceğini yine kendisinin belirleyeceği kabul edilmişken, İspanya'nın göz yummasıyla Sahra toprakları Fas ve Moritanya arasında paylaşıldı. Bu iki ülke Sahra halkının kendi yönetimlerini belirlediğini ileri sürmektedirler. Buna karşılık Sahra halkının bir halk olması ile kendi kaderini kendisinin belirlemesine karşı çıkıyorlar. Çünkü Fas ve Moritanya'nın iddialarının gerçek olmadığını Sahra halkının Polisario cephesi öncülüğünde yürüttüğü mücadele göstermektedir.

Sahra'daki durum emperyalizmin kesin müdahalesi ile doğrudan açık bir kavut, Fas'ın Sahra topraklarını işgal ederken, gerçek kende toprakları olan Ceta, Mellila bölgelerini Moritanya'ya Zaffarin adalarını İspanyol işgaline bırakmayı kabul etmiştir. Geçmişte, sözkonusu topraklar için çatışan Fas ve Moritanya kesin bağımlı oldukları emperyalizmin isteklerine uygun olarak böyle bir çözümleri kabul etmişlerdir. Bu nedenle sorun anlamak için sorunu emperyalizmin genel stratejisi

çerçevesinde ele almak gerekmektedir. Emperyalizmin ilk amacı Sahra'nın yeraltı zenginliklerinin çok ulusu tekelleere sömürülmesini olanaklı kılmak ve bölgede stratejik noktaları kontrol etmektir. Emperyalizmin amaçları arasında ayrıca ilerici Cezayir'e gerektiğinde müdahalede bulunabilmek için bu ülkenin sınırlarında gerilimi sürekli kılmakta yer almaktadır.

Amerika'nın genel yönelimini belirlediği bu strateji içerisinde Fransız emperyalizminin de çok büyük bir rolü bulunmaktadır. Fransa, Fas ve Moritanya'ya Sahra'yı legal için önemli diplomatik, politik, askeri destek sağlamıştır. Bu destek, ülkelerin bağımsızlığı, halkın kendi geleceğini kendisinin tayin etmesi için mücadele eden Sahra halklarına karşı yürütülen askeri operasyonlara doğrudan katılmaya kadar götürülmüştür. Ama, gerçek odur ki, emperyalizmin doğrudan müdahaleleri bile Sahra halkının mücadelesini çok edemeyecek, mücadele ergeç başarıya ulaşacak, Sahra halkı kendi kaderini kendisinin tayin etmesi hakkını elde edecektir.

Sahra'da olanlar, öte yandan emperyalizmin, Afrika'da Angola halkının yardımı koken Küba ve öteki sosyalist ülkeleri karamak için yürüttüğü hayırsız propagandaların da, Zaire'de emperyalizmin askeri saldırıları, Afrika halklarına bütün dünya halklarına düşman oldukları kimler olduğunu bütün dünyaya göstermektedir.

Yapılması gereken

Kenal Özer

SAİT FAİK'İ ANMA TOPLANTISINDA HIKAYE ÖDÜLÜ DE VERİLDİ

14 Mayıs günü, Burgazada'da Ada Muhtarlığı, Türkiye Yazarlar Sendikası ve Dariusşafa Cemiyeti'nin ortaklaşa düzenlediği bir törenle Saik Faik ölümünün 24. yılında anıldı. Bu yıl Saik Faik Hikaye Ödülü'nü kazanan Selçuk Baran ile Adnan Özyalçınar'a ödülleri verildi. Ada halkından başka kalabalık bir yazar, sanatçı ve sanatsever topluluğunun katıldığı ve Başbakan, Senato Başkanı, Millî Eğitim Bakanı ve İstanbul Belediye Başkanı'nın mesaj gönderdiği tören Ödül Seçici Kurul Başkanı Prof. Vahit Truban'm konuşmasıyla açıldı. TYS ikinci başkanı Şükran Kurdakul, Saik Faik'in kişiliğini ve Türk hikayesindeki yerini kısaca belirten bir konuşma yaptı. Bugüne kadar yapılan değerlendirmelerde Saik Faik'in emekçi dünyasına yer veren hükayelerinin görmezden gelindiğini söyleyerek onun Yüzüzyüldü gerisinde düzenlenen bir soruşturmaya verdiği yanıtı okudu. Bu yanıtta Saik Faik, bir sanatçının görevinin yaşadığı ülkedeki sömürü ve işsizliğe karşı çıkmak olduğunu vurguluyordu. Atal Behramoğlu, Saik Faik'in emek dünyasına sevgisini, emekçiye saygısını belirttikten sonra "Şimdi Sevişme Vakti" şiirini, Sennur Sezer de "Arkadaş" şiirini okudular. İstanbul Millî Eğitim Müdürü Ruhi Kanak'm okul kitaplarına gerçekçi yazarların hâlâ alınmadığına, kusa zamanda değişiminin gerektiğine değinmesi yanında ödül kazanan Selçuk Baran ve Adnan Özyalçınar de birer konuşma yaptılar. Aşağıda Adnan Özyalçınar'ın yaptığı konuşmayı ve Kenal Özer'in anma töreni dolayısıyla Saik Faik değerlendirmeleri üzerine bir yazısını sunuyoruz.

Her armağan yeni bir sorumluluktur

ADNAN ÖZYALÇINER

Kısa öykücülüğümüzün ilk ustası Ömer Seyfettin'dir. Cumhuriyet edebiyatı öncesinde Türk kısa öykücülüğüne önde gerçekçi olmayı getiren, biçimde sade bir anlatımı sağlayan odur. Ömer Seyfettin'in bir başka özelliği de hemen hemen kısa öyküden başka bir şey yazmamış olmasıdır. Edebiyatımızın bu dahni geliştirmiş olmasıdır.

Kısa öykücülük yaygın bir sanat dalı değildir. Dünyada bu dalın ustaları sayılsızdır.

Bizdesey Cumhuriyet öncesinde Ömer Seyfettin'le ileri bir atılım yapan bu sanat dalı, Cumhuriyet döneminde, iki önemli öykücümüzü ortaya çıkarmıştır. Birbirinin yaşıtları iki usta öykücümüzü. Saik Faik ve Sabahattin Ali'dir bunlar.

Saik Faik de Ömer Seyfettin gibi, sürekliliği yazdı. Edebiyatımızın bu dalının gelişmesinde biçim ve içerik yönünden büyük katkıları oldu. Türk öykücülüğünün bugün edebiyatımızda onurlu bir yer almasında bu ustaların payı büyüktür. Türk öykücülüğünün sorumluluk yüklenen yazarları edebiyatı halka götürmede, halkın sorunlarını işlemeye ustalarından ders almasını bilmiştir.

Saik Faik, Ömer Seyfettin'le birlikte öykülerini okuduğun ilk yazarlardan. Benim kuşağımı, 1950 kuşağından hemen herkesin ilk okuduğu ve etkilediği yazar Saik Faik'tir. Çünkü o günlerde Sabahattin Ali yasaktır. Nazım Hikmet yasaktır. Onun için Saik Faik'in benim kuşağımı yaygın bir biçimde etkileyen bir yazar olduğunu hemen söyleyebiliriz.

Saik Faik surları, Karagörmük'ü, Fatih'i, Beyazıt'ı, Beyazıt alanındaki havuzları, tramvayları, boyacı çocuğu, kestaneçiyi, kahveredeki meyhanelerdeki çakaktakileri insanları yazdı. Yoksul insanları yazdı. İstanbul'u yazdı. Yoksul semtleri. Dolayısıyla benim çocukluğumu yazdı.

Ben Karagörmük'te doğdum. Orada büyüdüm. Bütün o yazılanları gördüm, yaşadım. O insanları tanıdım. Onlar en

yakınlarımdı. Biri anam, biri de babamdı. İlk yazılarımı adı Kenar Mahalleden Notlar'dır onun için.

İkinci öykü kitabımın adı da Sur. 1963'te yayınlanan bu kitabımla 1964 Saik Faik Hikaye Armağanı'nı kazandım.

Sanatıma zaman zaman biçimsel kaygılar da egemen olsa, kimi sanat akımlarından da olumlu, olumsuz etkiler de almış olsam hep onları yazdım. Kendi mahallemle insanları. Yoksul İstanbul'u. İstanbul yazıcısı olarak, belki de en çok bu yüzden benzeşir yazdıkımız Saik Faik'le.

Yoksulluğu bir alan yazgısı gibi taşıyan insanları yazdım öykülerimde. Önceleri alan yazgısı sanmışım bu yoksulluğu. Yanıldığı anlamı sonra. Bu yoksulluğa neden olan birilerinin, bir şeylerin olduğunu gördüm.

İkinci kitabımla Saik Faik Hikaye Armağanı'nı kazandığımda genç bir yazarım. Bu armağan bana, öyküde yaptıklarımın başarılı olduğunu onaylamasından çok, daha ileri atılmaları yapmam gerektiğini duyurdu sanırım. Armağanlar da genç yazarlara bu amaçla verilmeli. Daha doğrusu amacı bu olmalı.

Bugün burada, ikinci kez bu armağanı alıyorum. Gözleri Bağlı Adam beşinci öykü kitabım. Artık genç bir yazar değilim. Olgunluk çağında bir yazarım. Saik Faik Hikaye Armağanı'nı ikinci kez almakla büyük bir sorumluluk yüklenmiş oluyorum. Şimdiye kadar öyküde üç armağan aldım. Üç kez sorumluluk yükledim. Yüklediğim bu sorumluluk, halkına karşı olan sorumluluktur. Sömürsüz, baskısız bir dünyanın yaratılması için eşitliği, kardeşliği, barışı getiren kılma mücadelesinin sorumluluğudur bu. Yoksulluğun alan yazgısı olduğunun anlatılmasın, değillesinin sorumluluğudur bu. Böyle kutsal ve çağdaş bir sorumluluğun yükünü ertirme yüklediğiniz için, başta seçici kurul olmak üzere, hepimize teşekkür ederim.

Burgazada, 14.5.1978

KÜLTÜR İÇİN ÖRGÜTLÜ ÇALIŞMA

Coşkun KARTAL

İlk çağların İnsanlarından söz edilince, çoğumuzun aklına saçı sakalı birbirine karışmış, gövdesi kullarla kaplı, elinde av için koca bir sopa taşıyan "Maymunsal" insanlar gelir. Bunlar, hiçbirimizin bilmediği hayvanları öldüren ve parçalayıp yiyen, konuşmak yerine acayip sesler çıkaran, birbirlerini her fırsatta boğazlayan yabanilerdir bizim için.

Ortaçağ denilince şatolardaki görkemli yaşıntı gelir gözümüzün önüne. Bu çağı simgeleyen, derebeyi topraklarında salt kanun tokluğuna çalışan, toprağa bağlı "mal"lar olarak kabul edilen, toprak sahipleri tarafından "toprakla birlikte alınıp satılan" insanlar değildirdir. Bu çağın us'umuzdaki simgeleri güzel kadınlar için birbirleriyle düello eden, savaşlarda büyük yararlıklar gösteren övövalyelerdir. Daha üst düzeyde, bunların efendileri olan büyük toprak sahipleridir.

Yeniçağ denince kral saraylarında saçlarına peruk takmış prensleri, asileri balolarda kadınlara kur yaparken düşünürüz. Bu dönemde aklıktan kurulan, zulme uğrayan, savaşlarda birbirine kırdırılan insanların hakkında pek birşey düşünmek zahmetine katlanmamışızdır çoğumuz.

Aynı şekilde, ilkimizde Osmanlı İmparatorluğunun yükselme devrlerini simgeleyen padişahlar, sadrazamlar, vezirler, beylerdir. "Aşağı tabakanın" insanları ise bize sanki savaş olmadığı zaman dolaplarda saklanan savaş zamanlarında alanlara salverilen ve akıl almaz öveziler ve yiğitlikler gösteren gerçek-dışı kişilerdir.

Kapitalizmin burjuvazinin görkemli yaşantısı, duyguları, düşünceleri simgeler birçoğuna göre. Çinkü olayların derinine inmemeye, olayları soyut kahrmanlık, aşk, macera öyküleri olarak görmeye alıştırmışızdır. Bu mevcut kitle iletişim araçları tarafından bize enjekte edilen bir "duyuş, düşünüş birliği"dir. Bu, mevcut toplumsal sistem bize sunduğu bir kültür'dür. Bu kültür, eski çağların insanları hakkında bizesunulan soyut bir bilgi demetidir.

Bize sunulan bu kültürün geliştiğinde, mevcut sistemin egemen sınıflarının politik iktidarını sürdürmeyi amaçlar. İnsanlar, günlük olayları, yaşamalarını, çilelerini, duygularını kendisine sunulan bir yorumculuk anlayışı ile değerlendirir ve alıştırmalıdır. Sömürüye karşı, haksızlıklara karşı mücadele gücüne bu kültür ile köreltilmeye çalışılır. Ama katı bir günlük yaşam gerçeği vardır ki...

GÜNLÜK YAŞAM

Bu, bize sunulan tüm soyut bilgilerin dışında, çarılçıplak, somut bir gerçektir. Eğer işçi isek, her sabah erkenden tezgahların, makinelerin başına koşmak zorundayızdır. Ay başında ücretimizi almak, bu ücretle ailemizi nasıl geçindireceğimizi "düşünmek" zorundayızdır. İşin en önemli yanı ise bütün bunları, bizim durumumuzda olan insanlarla, yani kendi "sınıf"ımızın insanlarıyla birlikte yapmak zorundayızdır. İşte bu zorunluluk, bu sınıfın insanları arasında bir "Birlik" yaratır. Bu birliğin adı "Duyuş düşünüş birliği"dir. Kısaca tanımlı ile Sınıf Kültürü'dür.

Eğer işçi isek bu sınıf kültürünü enaz düzeyde de olsa taşıyoruz demektir. Mevcut koşullar, zorluklar, birleri "birlikte" birtakım ileri adımlar atmaya yöneltmektedir. "Daha kolay çalışma koşulları, daha çok ücret" temelde ortak bir istek haline gelmiştir. "Ortak düşmana karşı birlikte mücadele" hepimizde gün geçtikçe berraklaşan bir düşünce olmuştur. Bir "Ortak mücadele bilinci" yeşermeye başlamıştır beyinlerimiz. Bu bilinci sistem ile yaşadığımız koşullardır. Yani sınıfsal durumumuzdur, yani sınıfsal olarak "üretim yapma" işlevini taşımamızdır. Bizi düşünsel olarak biçimlendiren "üretim" in ta kendisidir.

ESKİ ÇAĞLARIN İNSANLARI

Yeniden yazımızın başına, "maymunsal atalarımız"a dönelim. Acaba bu insanların tüm evreni, elinde bir sopa ile hayvan avlayıp yemek, birbirlerini boğazlamak mıydı? Yoksa başka birtakım özellikleri olmak mı gerekir? Acaba bu insanların duyguları, düşünceleri hiç olamış mıydı? Acaba bu insanlar hiçbir kültür'e sahip olmamışlar mıydı?

İnsanları Engels'in deyişiyle "maymunsal"ıktan insanlığa geçirdiği olgu'nun "Üretim olduğu", bu olgunun bugün de insanların gelişmesini belirlemesinden dolayı, kolayca anlamak mümkündür. Maymunsalıktan insanlığa geçişi ise Engels düşünme ve konuşma'nın belli bir süreç sonunda - ve doğrudan doğruya üretimden kaynaklanarak - ortaya çıkmasına bağlamaktadır (1)

Bu insanların en büyük özellikleri ise "toplumsal"ıktır. Bu özellik "üretim toplumsal karakterinden" kaynaklanmaktadır. Bu özellik Marx ve Engels'e göre insan "bilinç"ini ortaya çıkararak bir özelliklerdir. Marx ve Engels bunu "Maddi yaşam gereksinimlerinin giderilmesi için madde üretimi"ne bağlıyorlar. İnsan bilinci bir gereksinim sonucu ortaya çıkmıştır. Buna bağlı olarak insanların birbirleriyle dolaysız biçimde karşılıklı ilişki kurlarını sağlayan "Konuşma" belli bir süreç içinde gelişmiştir. Marx ve Engels'e göre "Düşüncenin doğrudan doğruya gerçekliği olan" (2) konuşma, toplumsal olarak yaşayan insanlar arasında bir kültürün oluşmasında en büyük etkidir. Aslında bu kültür, bugünkü gibi birçok dış etkiler olmayan, kişi ya da sınıfla-

rını çıkarlarını korumak için kullanılmayan bir kültür olmalıdır. Çünkü toplumsal üretim vardır ve henüz bazı grupların "çıkarcı bilinci" gelişmemiştir. Kısacası sınıflar oluşmamıştır. Ortak üretim ve tüketim dayanan - ilkel anlamda bile olsa - bir sistemde insanlar henüz birbirlerini sömürecek bir "bilinç" e sahip değildirdir.

SINIF BİLİNCİ VE KÜLTÜRÜ

Köleci çağda, aynı toplumların içinde ayrı ayrı kültürlerin oluşması doğaldır. Feodal Toplumda, Kapitalist toplumda da sınıflara göre kültürlerin oluşması doğaldır. Ancak burada en önemli özellik, toplum ekonomisine egemen olan Sınıf'ın kültürünün belirleyici, çağı simgeleyici olmasıdır.

Sınıfların ortaya çıkmasıyla birlikte, toplumdaki bir gereksinim de ortaya çıkmıştır: "Politik egemenlik gereksinimi" Bu politik egemenlik hem sömüren, hem sömürülen sınıflar için önemlidir. Sömürülen sınıflar için "Politik egemenlik" istemi gereklidir, çünkü ekonomik egemenliklerini sürdürülebilmeleri buna bağlıdır. "Politik egemenlik" sömürülen sınıflar için de önemlidir, çünkü bu istemin kökünde sömürülme kurtulmak istemi yatar. Lenin bu gereksinimleri, "çok küçük bir azınlığın bencil çıkarlarını savunmak için" gereksinimler şeklinde formüle ediyor. (3)

Politik egemenliğin sömürücü sınıflar tarafından sürdürülmesi, ya da sömürülen sınıfların bu egemenliği elde etme istemleri sınıfsal bilinç'in kaynaklanmaktadır. Ancak bu sınıfsal bilinçin yaratıldığı kültürün toplumsal olarak ileri adımlar atılmasının yavaşlatılmasında ya da hızlanmasında oldukça önemli bir yeri vardır. Özellikle bugünkü Modern Kapitalist toplumlarda iktidara talip olan işçi sınıfının mücadelesini saptırmak için çeşitli - kültür sözcüğünün tarif karşılığı ile - duyuş-düşünüş birlikleri egemen kılınmaya çalışılmaktadır. Bugünkü dünyapratığı içinde, sömüren ve sömürülen sınıfların bulunduğu tüm ülkelerde, kıyasıya siren sınıf mücadelelerinden kaynaklanan değişik kültürler bulunmaktadır. Birincisi, Dünya Kapitalist Sisteminin - hiç olmazsa mevcut durumu korumak için - kendi etkisindeki ülkelerin sömürülen sınıflarına sunduğu kültür vardır. Bu, sınıfsal politik mücadeleyle işçi ve emekçi sınıflardan soyutlamak amacıyla gütmektedir. Soyutlama amacıyla sunulan kültür, her toplum'un yapısına göre değişik biçimler göstermektedir. Bu kültür kimi ülkelerde emekçi sınıfların insanlarını doğayla inanca oyalamak, kimi ülkelerde - eğer potansiyel fazla ise - sınıfsal mücadeleyi başka yönlere, başka hedeflere kanalizetmek amacıyla gütmektedir. Bu kültür belli bir sınıfsal bilinç'ten yola çıkarak "devrimci" olan insanlara, "devrimci, işler yaptıklarına inandırarak, devrimci olmayan işler yaptırma" amacıyla gütmektedir. Bu da toplumlarda konuşlandırılma sınıflarına göre değişmektedir. Aslında İşçi Sınıf'ının, Lenin'in belirttiği, "Politik egemenlik mücadelesini" engellemek, saptırmak, zayıflatmak ve parçalamaktır.

İŞÇİ SINIF KÜLTÜRÜ

Dünya Pratiğine göre, işçi sınıfının "üretim yapan sınıf olmasından" doğan bir kültürü bugün mevcuttur ve Dünya Sosyalist sisteme bağlı ülkelerde Devlet güvencesi altındadır. Sosyalist ülkelerde bu kültürün egemen olması, işçi sınıfının iktidar mücadelesi yaptığı ülkelere saptırılmaya çalışılan "İşçi Sınıfı Kültürü" için de bir güvencedir. Kapitalist sistem'e bağlı ülkelerde işçi sınıfı kültürünün, kendi somut koşullarından oluşmuşluğu aslında sonuçta tüm saptırma çalışmalarını boşa çıkaracak bir olgudur. Bu kültürlerin Sosyalist ülke kültürleriyle ilişkisi ise "karşılıklı bir dayanışma"ya bağlıdır.

SONUÇ

Kültür, bir Toplum'un bireylerinin duyuş düşünüş birliği biçiminde tarif edilmektedir. Benzer koşullar altında yaşayan, çalışan - bir sınıfı oluşturan - kişilerin bir duyuş-düşünüş birliği olması zorunludur. Ancak gerekli olan, bu duyuş düşünüş birliğinin işçi sınıfının politik egemenlik mücadelesine katkıda bulunması, gittikçe daha çok kişilerin bu mücadelede katılması, bu duyuş-düşünüş birliğinin doğru bir çizide geliştiğidir. Üretim'den Devlet'e kadar hiçbir toplumsal olgu'nun birbirinden bağımsız olmadığı bir sistemde kültürel gelişim ancak İşçi Sınıfı Partisinin saptadığı çizide davranışın yönü belirtençe sağlanabilir.

Kültürlü olmak, magazin bilgi sahibi olmak değildir. Kültürlü olmak ancak bir bireyi olduğumuz toplumda yönetimi işçi sınıfının ele geçirmesi için ilerleye yönelik bilgilere - çeşitli alanlarda - sahip olmakla eşitlenir. Bunun yolu örgütlü çalışmaktan geçmektedir.

Aksi halde yukarıda belirtmeye çalıştığımız "kültürel saptırılabilir" etkisinde kalmak, devrimcilik adına, devrimci olmayan - iyi niyetle olsa - işler yapmak mümkündür. Tek başına iyi niyet ise hiçbir zaman yeterli değildir.

- (1) *Dialektik der Natur-Friedrich Engels*
- (2) *Die Deutsche Ideologie-Karl Marx-Friedrich Engels*
- (3) *Staat und Revolution-V.I. Lenin*

1979 Dünya Çocuk Yılıdır

GÜZEL GÜNLERİN ÖZLEMİNİ ÇEKENLER: ÇOCUKLAR

Önümüzdeki 1979, Birleşmiş Milletler'den "Dünya Çocuk Yılı" ilan edildi. 1975 bilindiği gibi Dünya Kadın Yılı olarak yaşanmıştır. O yılın kadın sorununa getirdiği katkı ne olduysa, 1979'un çocuk sorununa getirdiği de ondan pek değişik olmayacaktır. Böyle bir yılın çocuklara ayrılmış olması gene de yararlı. Soruna dikkatleri çekmek, dünyada ve Türkiye'de çocuk sorununa yaklaşımı karşılaştırmak, sosyalizmin bu alandaki başarılarını vurgulamak ve iktidarları birşeyler yapmaya zorlamak için konunun enine boyuna tartışılması, geniş yığınlarla mal edilmesi gerekir.

TRT, olumlu bir yaklaşımla, çocuk sorununa yer veriyor. Bakış açısı, programların teknik düzeyi bir yana, ekrana yansayan gerçeklerin çarpıcılığı başlı başına bir yarar sağlıyor. Geride bıraktığımız Mayıs ayı içinde yayınlanan 3 bölümlük "Kim bu Çocuklar" programı "korunmaya muhtaç çocuklar" ile alyordu. SSBY'na bağlı Adana Çocuk Bakım Yurdu'ndan verilen görüntüler, bu çocukların herşeyden önce "Sineklerden Korunmaya Muhtaç" olduklarını gösteriyordu. Kurulması düşünülen çocuk mahkemeleri, düzenlenen çeşitli bilimsel toplantılar, sergiler ve film gösterileri, sorunun güncelliğini vurguluyor.

ÖLME ÖZGÜRLÜĞÜ

Günde 35 000. Evet, Birleşmiş Milletler'in resmi rakamlarına göre hergün dünyada 0-5 yaşları arasında 35.000 çocuk ölmektedir. Bu rakamın yeryüzünde dağılımı ilginç: ölümler yoğun biçimde yoksul ülkelere gözeniyor. Ölümlerin nedeni de bu dağılımı açıklıyor: Açlığın kibarcası demek olan yeterli beslenme ve bulguncu hastalıklar bu ölümlerin başlıca iki nedenini oluşturuyor. Açlık ve pislik. Bulguncu hastalıkların kaynağı burada. Gene Birleşmiş Milletler'e göre hemen tümü ile yoksul ülkelerde yaşayan 1,5 milyar insan temiz sudan ve kanalizasyondan yoksun.

Türkiye'de de 0-5 yaş grubundaki çocukların ölüm oranı çok yüksektir. 10 yıl öncesine kadar her 1000 çocuktan 250 kadınının 5 yaşından önce öldüğü resmen kabul ediliyordu. Bugün bu oran resmi olarak biraz düşmüş durumda. Binde 150 civarında. Bu rakamın gerçeği yansıtmadığı bir yana, binde 150 bile çok yüksek bir oran: Çekoslovakya

çin 0-6 yaş grubunda çocuklarda ölüm oranı, binde 19.

SOSYALİZM VE ÇOCUK

Kapitalizm bir dönem kadını ve çocuğu gündü 16 saat çalıştırarak sömürdü, sermaye birikimini gerçekleştirdi. Bu asımlar geride kaldı. İşçi sınıfı hareketinin ekonomik, demokratik ve politik mücadelesi sonunda kadınlar gibi çocuklar da yasal haklar ve kazanımlar elde ettiler. Gelişmiş kapitalist ülkelerde günümüzde kadına ve çocuğa yönelik bir çok toplumsal hizmeti sağlamak zorundadırlar. Ancak unutmamak gerekir ki bu sağlanırlar son kertede yetersizdir. Örneğin Fransa'da 0-3 yaş grubundaki 800.000 çocuk için yalnızca 60.000 yer vardır kreşler. Toplam olarak gene Fransa'da 1000 kişiye 10, Alman Demokratik Cumhuriyeti'nde 1000 kişiye 280 kreş yeri düşmektedir.

Sosyalist ülkelerde çocuklar, tüm çocuk toplumun sıcak ve yakın ilgisine, sevgisine ile çevrilir. Çocuğayaklaşım kadına ve aileye yaklaşımla bir bütün oluşturuyor. Örneğin Çekoslovakya. 1966 da her türlü sağlık hizmeti herkes için parasız duruma getirildi. Çocuğun sağlığına doğması için lamilelikte her kadın ortalama 8,7 kez nuayeneden geçirilir. Bütün doğumlar tam teşekküllü doğum evlerinde yapılır. Yeni doğan çocuk, uzun süre anne ile birlikte kalır, çünkü ücretsiz doğum sonrası izni 26 haftadır. Doğum sırasında ölümler, dünyadaki en düşük oranlardan biridir. 0-5 yaş arası ölüm oranı ise sadece binde 19,5'tur.

Çocuğa yönelik bu hizmetler, gençliğe yönelik hizmetlerle bir bütün oluşturuyor. Her yıl iki kez, yaz ve kış dönemleri olmak üzere, 3 haftalık dinlenme tatileleri vardır. 1974 yazında 332.000 genç öcücü bu olanaktan yararlanmıştı. Ayru yıl 18.000 genç yabancı ülkelere gönderilmiştir. Bu hizmetlerin giderlerinin % 70 ini ailelerin sendikaları karşılar.

Kapitalizmin sözümona "sosyal devlet"i ile işçi sınıfının sosyalist devleti çocuk sorununa iğte böyle yaklaşılıyor. Doğaldır ki sosyalistler kendi iktidarları kuruluncaya kadar verili koşullarda koparılabilecek haklar için savaşacaklardır.

YASALAR VE ÇOCUKLAR

Bugün Türkiye'de doğrudan çocukla ilgili, yada çocuklara ilişkin hükümler içeren 20'ye yakın yasa yürürlüktedir. Bunlara ek olarak, birkaç tane de tüzük vardır.

Türk Medeni Kanunu'nun 241-320. maddeleri aileye ve çocuğa ilişkin hükümler içermektedir.

Yasanın 272 ve 273. maddeleri çocuğun korunmasını güvenceye almaktadır.

Türk Ceza Yasası da çocuğun korunmasını öngören pek çok hüküm getirmektedir.

Çocuğa yönelik koruyucu hizmetler açısından özel bir önemi olan 6972 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Yasası da dahil tüm bu yasal düzenlemeler, 1961 Anayasasının toplumsal içeriği ışığında ele alınmalıdır.

Gerçekten Anayasa'nın 35. maddesi "Aile Türk toplumunun temelidir" demektedir, "Devlet ve diğer kamu tüzel kişileri, ailenin, annenin ve çocuğun korunmasını için gerekli tedbirleri almak ve teşkilatı kurmakla görevlendirilmektedir. 43. maddede ise "Çocuklar, gençler ve kadınlar, çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar" demektedir.

"KORUNMAYA MUHTAÇ ÇOCUKLAR"

Korunmaya muhtaç çocuk ne demektir? Aslında her çocuk, tanıması gereği korunmaya, özel bir yaklaşıma muhtaçtır. Ancak, bazı çocuklara toplumun özel bir yaklaşımla eğilmesi gerekir. Bu da önlenebilir, koruyucu ve tedavi edici hizmet programlarının uygulanmasını gerektirir.

Anayasa'nın yukarıda geçen hükümleri ışığında Türkiye'de durum nedir? 1957'de yürürlüğe giren 6972 sayılı yasa korunmaya muhtaç çocukları şöyle tanımlıyor:

"Md. 1- Beden, ruh ve ahlak gelişmeleri tehlikede olup;

- a) ana ve babaaz,
- b) ana ve babası belli olmayan,
- c) ana ve babası tarafından terk edilmiş,
- d) ana ve babası tarafından ihmal edilip, fuhsa, dilencilik, alkolü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanmaya veya serbestliğe sürülme tehlikesine

maruz bulunan çocuklara korunmaya muhtaç çocuklar denir."

Bunlar yanında, kör, sağır, dilsiz, sakat, geri zekalı, suça yönelmiş... gibi özürli çocuklar da aynı kapsam içinde yer alır.

DPT'nin tahminlerine göre 0-19 yaş grubu içinde korunmaya, himaye ve bakıma muhtaç çocukların ve gençlerin sayısı 3 milyon kadardır ve bu, toplamın yaklaşık % 15'i demektir.

1961 Anayasasının sosyal devleti bu çocuklar için ne yapıyor? Yasaya göre bunların 0-6 yaş grupları SSBY'nun, 7-18 yaş grupları da MEB'in sorumluluğunda altındadır.

Oysa, 0-6 yaş grubu için Milli Eğitim Bakanlığı 2950 toplam kapasiteli 21 Çocuk Bakım Yurdu vardır. Bu nicel yetersizlik yanında bir de bu çocuklara götürülen bakım niteliği söz konusudur ki televizyondaki program bu noktayı yeterince aydınlatmıştır.

7-18 yaş grubu için Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 94 Yetiştirme Yurdu'nda ise toplam 15.000 kadar çocuk bakımına ve yetiştirilmekte.

Gönüllü bir kuruluş olan kamu destekli Çocuk Esirgeme Kurumu'nun 21 yuvasında bakılan 2500 kadar çocuk bir yana bırakılırsa, üç milyondan arta kulanlar ya sokakta dilend, ya da kent satıcısı!

NE YAPMALI?

İşçi sınıfı hareketi, sosyalizm, iktidara geldiği ülkelere çocuk sorununu çözdü. Toplumsal yapıdan ve sömürden kaynaklanan sorunlar ortadan kalktı. Sosyalist hareket, iktidar mücadelesi verdiği yerlerde de somut hedefler gösteriyor, göstermeli.

Ancak sorun bununla bitmiyor. Burjuvazinin iktidarlarından çocukların hakkı olan hizmetleri koparmak gerekiyor. Daha çok sayıda çocuğa daha iyi nitelikte koruma ve bakım hizmeti götürülmesini sağlamak gerekiyor. Daha ileri yasalar çıkana dek yürürlükteki, Anayasa'nın toplumsal içerikli hükümlerini uygulamak, yaşama geçirmek gerekiyor.

SSBY'nin tüm ülkede toplam 650 kapasiteli 5 kreşi ve gündüz bakımevi var. MEB'nin ana okullarının sayısı yalnızca 8'dir. İş yasanın emrettiği hükümlerine karşın yalnızca 40 kadar işyerinde kreş ve gündüz bakımevi vardır. Bunların artırılması gerekir. Bunlar gösterişsiz, ama kalıcı adamlar, kazanımlardır. Bu somut kazanımların yığınlarca benimsenmesine çalışmak gerek.